



Lempäälä ja Kempele

# Kotihoidontuen kuntalisän vaikuttavuustutkimus

Loppuraportti

# Sisällys

1. Selvityksen tavoitteet ja toteutus
2. Tietoja kuntien elinvoimasta ja veto- ja pitovoimasta
3. Kyselyn tulokset
4. Haastatteluiden tulokset
5. Kuntalisän vaikutukset varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrään ja kotihoitoon
6. Kuntalisän taloudelliset vaikutukset
7. Yhteenveto ja johtopäätökset

FCG.

# 1. Selvityksen tavoitteet ja toteutus

# Selvityksen tutkimuskysymykset

**Selvityksen tarkoituksena oli arvioida kokeilun toteutumista ja sen toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia kahdessa eri kunnassa.**

Selvityksen tavoitteena oli saada tietoa kotihoidon tuen kuntalisän vaikutuksista perheiden halukkuuteen hoitaa ensisijaisesti alle 3 –vuotiaita (Kempeleessä alle 2-v) lapsiaan kotona varhaiskasvatukseen sijaan.

Selvitys kohdistui kahden eri kunnan pilotin vaikutuksiin. Vaikutuksia arvioitiin perheiden, päätöksentekijöiden asettamien tavoitteiden, varhaiskasvatustoiminnan järjestämisen sekä kuntien talouden näkökulmista. Selvityksessä hyödynnettiin sekä laadullisia että määrällisiä aineistoja.

## **Tutkimuskysymykset:**

- 1) Miten kotihoidon tuen kuntalisä on vaikuttanut perheiden halukkuuteen valita kotihoito varhaiskasvatukseen sijasta? Miten kotihoidon tuen kuntalisä on vaikuttanut lapsen kotihoidon kestoon ja/tai varhaiskasvatuksessa aloittamiseen?
- 2) Millaisia kustannusvaikutuksia tällä on kahdessa eri kunnassa, joissa tuen suuruus on erilainen? (350 ja 400 euroa/kk) Minkä suuruinen kuntalisä vaikuttaa perheen päätökseen jäädä kotiin / viedä lapsi varhaiskasvatukseen?
- 3) Millaisia tavoitteita ja ehtoja päätöksentekijät kokeiluille asettivat? Millaisia vaikutuksia kotihoidon tuen kuntalisän maksamisella on varhaiskasvatukseen palveluverkkoon?
- 4) Millaisia kokemuksia perheillä on kokeiluista ja miten kotihoidon tuen kuntalisä on vaikuttanut perheiden kokemukseen hyvinvoinnistaan? Oliko kuntalisällä vaikutuksia sisarusten sijoittumiseen varhaiskasvatukseen / kotiin?
- 5) Millaisiin asioihin kunnassa tulisi varautua kotihoidon tuen kuntalisän käyttöönotossa jatkossa?

# Selvityksen työvaiheet ja menetelmät



FCG.

## 2. Tietoja kuntien elinvoimasta sekä veto- ja pitovoimasta

# Kuntien koskevat tilastotiedot

- Kunnissa kotihoidon yleisyyteen, sekä varhaiskasvatuksen tulevaan tarpeeseen vaikuttavat useat tekijät kuten kunnan väestönkasvu sekä työllisyystilanne. Näillä tekijöillä on myös vaikutusta kotihoidon tuen kuntalisän vaikuttavuuteen. Vaikuttavia tekijöitä voivat olla seuraavat:
  - **Kunnan väestönkasvu ja väestörakenne** vaikuttavat suoraan varhaiskasvatuksen tarpeeseen. Esimerkiksi lapsiluvun kasvu lisää varhaiskasvatuspalveluiden kysyntää. Väestönkasvuun vaikuttaa työllisten nettomuutto kuntaan päin.
  - **Työllisyystilanteella** on merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen tarpeeseen. Työssäkäyvien vanhempien tarve lapsilleen varhaiskasvatuspalveluille on suuri, ja työttömyystilanteen muuttuminen voi vaikuttaa tarpeeseen joko lisäävästi tai vähentävästi. Kunnan työikäisten työllisyysaste on yksi keskeinen mittari.
  - **Perheiden sosioekonominen tilanne**, kuten vanhempien koulutustaso ja tulotaso, vaikuttavat siihen, kuinka paljon he voivat mahdollisesti käyttää varhaiskasvatuspalveluita lapsilleen.
  - **Kunnan päätökset varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnasta**, kuten päiväkotipaikkojen määrästä, investoinneista rakennuksiin ja palveluiden laadusta, vaikuttavat suoraan siihen, miten paljon varhaiskasvatusta tarvitaan.
- Raporttiin on koottu Lempäälän ja Kempeleen osalta keskeisiä indikaattoritietoja. Raportissa on hyödynnetty FCG:n ja MDI:n laatimaa EVP –indeksiä, joka koostuu 20 erilaisesti keskeisestä muuttujasta. EVP-indeksi muodostuu kahdesta osa-alueesta: elinvoimaindeksistä sekä veto- ja pitovoimaindeksistä. Indeksit on muodostettu alueiden elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen ja pitovoimaisuuteen liittyvien 20 avainmuuttujien avulla.

# Elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaindeksiin valitut muuttujat

**Tavoitteena tarkastella kokonaisvaltaisesti ja samanaikaisesti sekä alueiden elinvoimaa että veto- ja pitovoimaa.**

Indeksi pitää sisällään **10 + 10 avainmuuttujaa**, joista löytyy vertailukelpoista ja luotettavaa aikasarjatietoa.

**Elinvoimaan** liittyvät muuttujat kohdistuvat alueiden tulo- ja talous-, yritys-, työllisyys-, koulutus- ja terveysdynamiikkaan.

**Veto- ja pitovoimaan** liittyvät muuttujat kohdistuvat alueiden väestö- ja vetovoima, asumis- ja rakentamis- ja vapaa-ajan dynamiikkaan.

10

## ELINVOIMA

- Tulonsaajien mediaanitulot
- Yritystiheys
- 34—44-vuotiaiden työllisyysaste (%)
- Työpaikkaomavaraisuusaste (%)
- Taloudellinen huoltosuhde
- Työpaikkamuutos % (avoin sektori) viimeisen kolmen vuoden aikana
- Verorahoitus €/as
- Kertynyt yli- tai alijäämä €/as.
- Koulutustasoindeksi
- Sairastavuusindeksi

+

10

## VETO- JA PITOVOIMA

- Väestönmuutos 2010—2022 (%)
- MDI:n väestöennuste 2022—2040 (%)
- Työllisten nettomuutto promillea viimeiset kolme vuotta
- Sisäisten muuttojen vilkkaus promillea viimeiset kolme vuotta
- Valmistuneet asunnot promillea viimeiset kolme vuotta
- Vanhojen asuntojen neliöhinnat (€)
- Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä (%)
- Opiskelijoiden osuus väestöstä (%)
- 15—34-vuotiaiden nettomuutto promillea viimeiset kolme vuotta
- Kesäasukkaiden määrä promillea



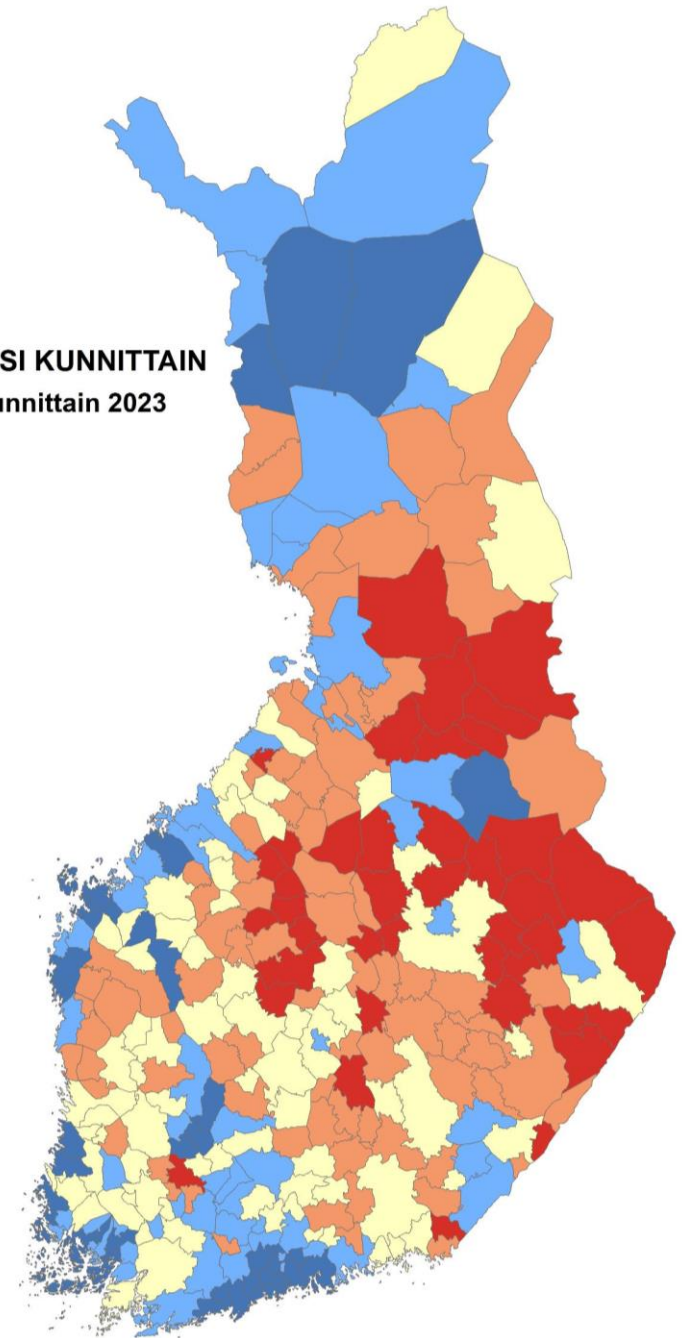
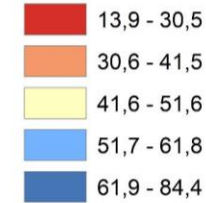


# ELINVOIMAINDEKSIIN OSAINDEKSIIN TULOKSET

- Elinvoimaindeksin korkeimmat EVP-pisteet saaneet kunnat **sijoittuivat alueellisesti** Helsingin seudulle, Lounais-Suomeen, Tampereen seudulle, Pohjanmaalle, Tunturi- ja Pohjois-Lappiin sekä pistemäisesti muualle maahan.
  - **Alle 20 000 asukkaan** kunnista korkeimmat indeksipisteet saivat Kittilä, Inkoo, Kustavi ja Eurajoki.
  - **20 000-49 999 asukkaan** kunnista korkeimmat indeksipisteet saivat Pirkkala, Lieto, Tuusula ja **Lempäälä**.
  - **Yli 50 000 asukkaan** kaupungeista korkeimmat indeksipisteet saivat Helsinki, Espoo, Porvoo ja Vaasa.
- Elinvoimaindesissä korkeimmat pisteet saaneiden **30 kärkikunnan joukossa** oli 11 kuntaa Uudeltamaalta, kahdeksan kuntaa Varsinais-Suomesta, kolme kuntaa Pirkanmaalta ja Lapista, kaksi kuntaa Satakunnasta sekä yksi kunta Pohjanmaalta ja Kainuusta
- **30 kärkikunnan joukossa oli 24 kuntaa kasvuneliön Helsinki-Tampere-Pori-Turku väliseltä alueelta. Elinvoimaindeksi oli alhaisin pienissä ja maaseutumaisissa kunnissa**, jotka sijaitsivat oman maakuntansa reuna-alueilla.

## ELINVOIMAINDEKSI KUNNITTAIN

### Elinvoimaindeksi kunnittain 2023



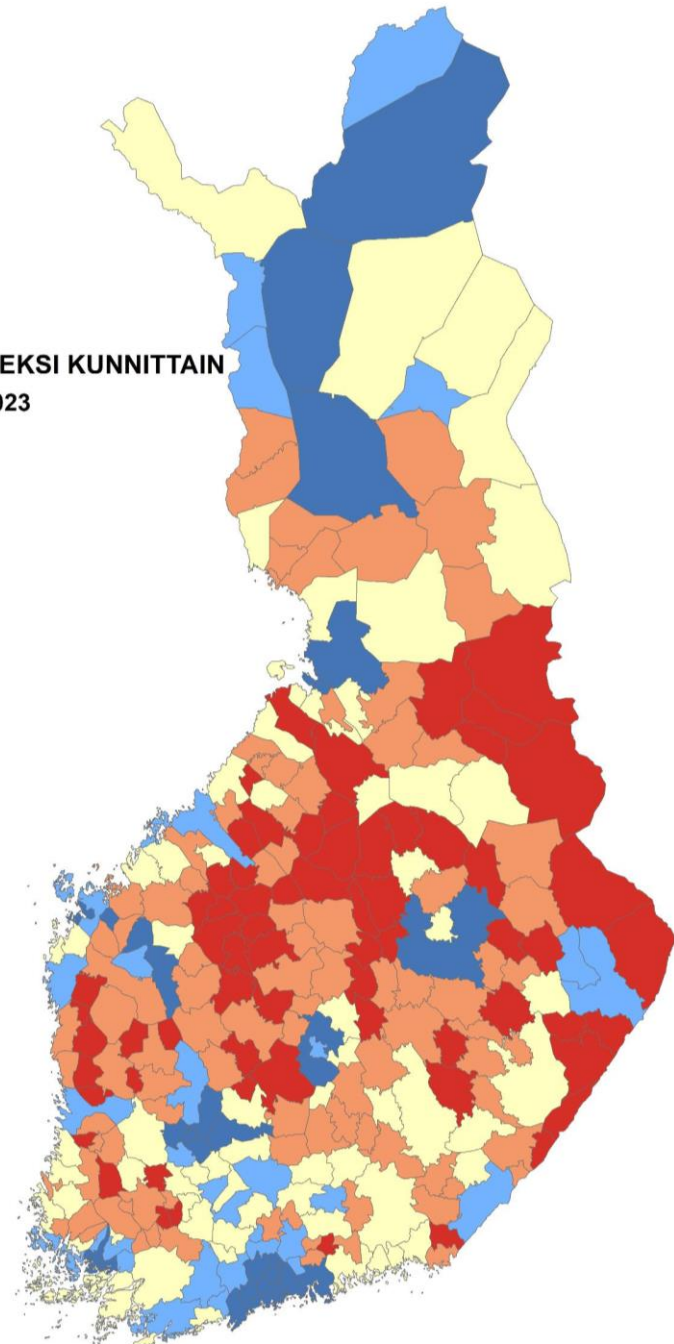
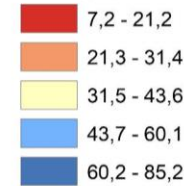
# VETO- JA PITOVOIMA- OSAINDEKSIIN TULOKSET

- Veto- ja pitovoimaindeksin korkeimmat EVP-pisteet saaneet kunnat **painottuivat alueellisesti** vahvasti Helsingin ja Tampereen seuduille, pääradan Helsinki-Oulu varrelle, Turun ydinkaupunkiseudulle, Lapin yksittäisiin kuntiin sekä useiden maakuntien keskuskaupunkeihin (Jyväskylä, Vaasa, Seinäjoki, Kuopio, Joensuu).
  - **Alle 20 000 asukkaan** kunnista korkeimmat veto- ja pitovoimaindeksit saivat Kauniainen, **Kempele**, Kittilä ja Inari.
  - **20 000-49 999 asukkaan** kunnista korkeimmat indeksipisteet saivat Kirkkonummi, Kerava, Sipoo ja Pirkkala.
  - **Yli 50 000 asukkaan** kunnista kärjessä olivat Espoo, Vantaa, Tampere ja Turku
- Veto- ja pitovoimaindeksissä korkeimmat pisteet saaneiden **30 kärkikunnan joukossa** oli 11 kuntaa Uudeltamaalta, viisi kuntaa Pirkanmaalta, neljä kuntaa Lapista, kolme kuntaa Varsinais-Suomesta, kaksi kuntaa Pohjois-Pohjanmaalta sekä yksi kunta Keski-Suomesta, Pohjois-Savosta, Etelä-Pohjanmaalta, Pohjanmaalta ja Pohjois-Karjalasta.
- TOP 30-kuntien joukossa 16 kuntaa oli Helsingin ja Tampereen läheiseltä vaikutusalueelta. Veto- ja pitovoimaindeksi oli **alhaisin elinvoimaindeksin tavoin pienissä, maaseutumaisissa ja maakuntien reuna-alueiden kunnissa.**

Lähde: FCG/MDI Alueellisen kehittyneisyyden elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaindeksi: Kartta: Timo Aro 2023

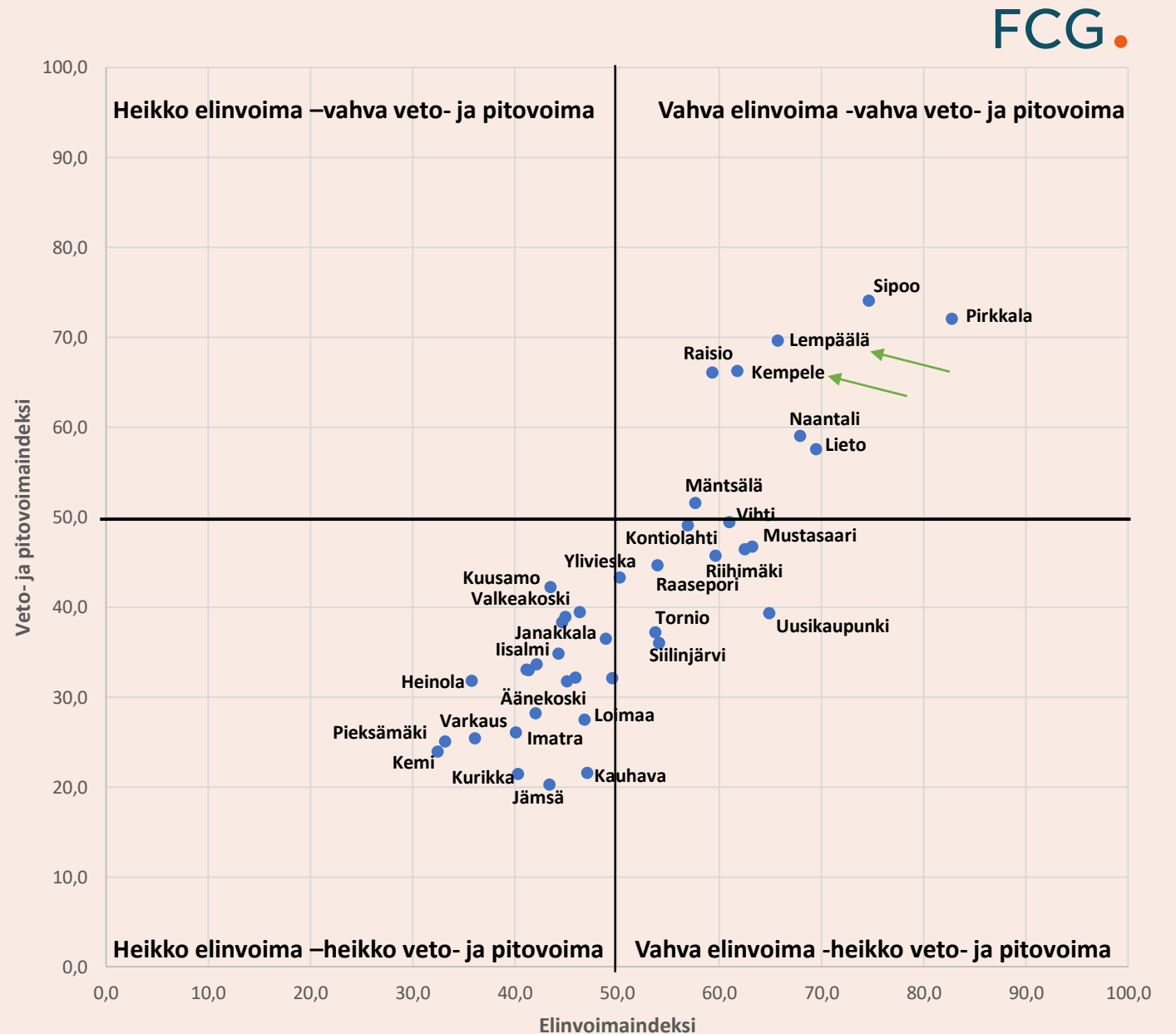
## VETO- JA PITOVOIMAINDEKSI KUNNITTAIN

Veto- ja pitovoimaindeksi 2023



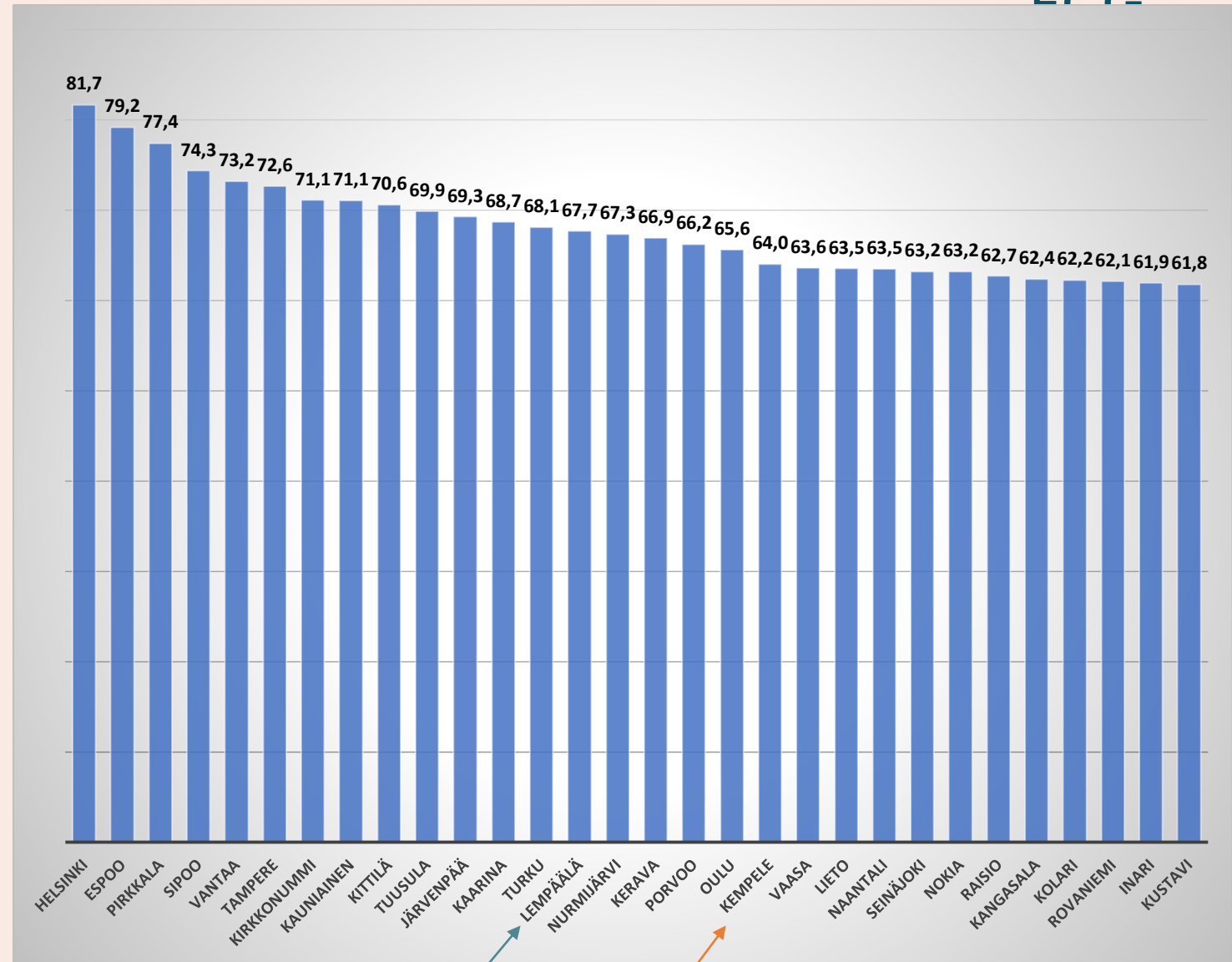
# 15 000 -29 999 ASUK- KAAN KUNTIEN NELIKENTTÄ

- Koordinaatistoon on sijoitettu kaikki 15 000 – 29 999 asukkaan kaupungit, joita on yhteensä 40.
- **Vahvan elinvoiman sekä vahvan veto- ja pitovoiman kentässä** on kahdeksan kuntaa sekä kaksi kuntaa lähes kentässä (Vihti ja Kontiolahti).
- **Molempien indeksien kärkijoukossa ovat Lempäälä ja Kempele. Ainoastaan Sipoo ja Pirkkala saavat näitä kuntia vahvemmat pisteet.**
- **Heikon elinvoiman sekä heikon veto- ja pitovoiman kentässä** on yhteensä 21 kuntaa. Joukossa on runsaasti seutukaupunkeja.
- **Heikon elinvoiman sekä vahvan veto- ja pitovoiman kentässä** ei ole yhtään kuntaa.
- **Vahvan elinvoiman sekä heikon veto- ja pitovoima-kentässä** on yhteensä 10 kuntaa, joista useimmat ovat seutukaupunkeja tai keskisuurten kaupunkien kehyskuntia



# 30 KÄRKIKUNTAAN EVP- INDEKSIIN MUKAAN

- Graafissa on elinvoima-, vetovoima- ja pitovoiman kokonaisindeksin mukaan 30 korkeimman arvon saanutta Manner-Suomen kuntaa.
- **Lempäälä ja Kempele kuuluu Suomessa 30 kärkikunnan joukkoon EVP-indeksin mukaan. Lempäälä on kokonaisvertailussa sijalla 14 ja Kempele sijalla 19.**
- **Kokonaisindeksin 30 kärkikunnan joukossa ovat kuusi suurinta kaupunkia ja 14 niiden välittömässä läheisyydessä olevaa kehyskuntaa.**
- Muista kunnista listalla erottuvat erityisesti Lapin kunnat (Kittilä, Kolari ja Inari) ja Kustavi.



FCG.

# 3. Tiivistelmä kyselyiden tuloksista

# Kyselyn aineisto

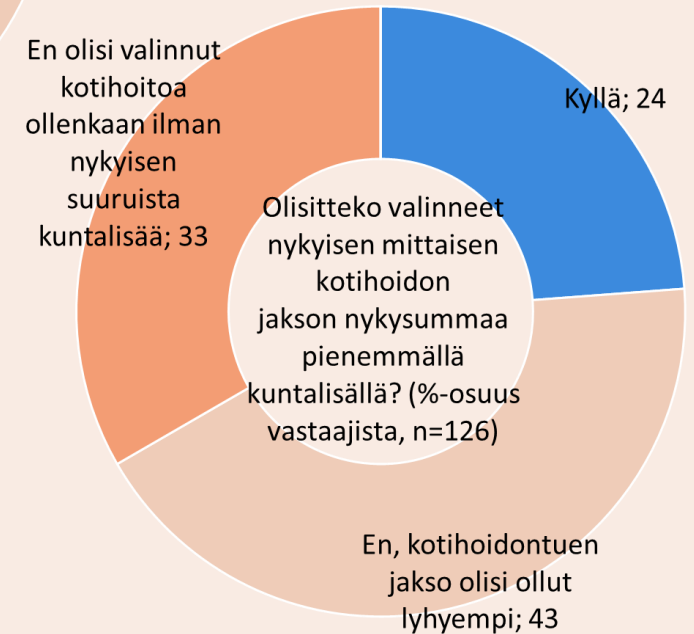
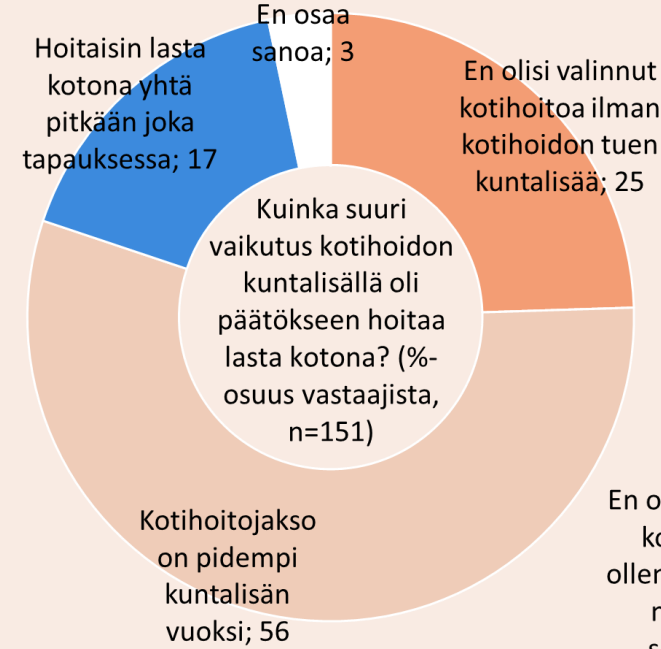
- Sähköinen kysely lähetettiin pilotissa mukana oleville, kotihoidontuen kuntalisää saaneille perheille molemmissa kunnissa 7.11.2023.
- Kyselyyn saatiin vastauksia kunnista seuraavasti:
  - Kempele, 121 vastausta (lähetetty 183 henkilölle) Vastausaktiivisuus **66 %**
  - Lempäälä, 151 vastausta (lähetetty 200 henkilölle) Vastausaktiivisuus **76 %**
- Kuntien jakaumat ovat taustaryhmien osalta pääosin samanlaiset.
  - Kempeleessä pienempi osuus vastaajista oli työllinen ennen kotihoidontuen jaksoa (11 %-yks.).
  - Kempeleessä korkeakoulututkinnon suorittaneita on 12 %-yks. vähemmän.
  - Kempeleläisillä perheillä on keskimäärin enemmän lapsia.

		Yhteensä	Kempele	Lempäälä		
Kaikki vastaajat		272	121	100 %	151	100 %
Ikä	Alle 25 vuotta	8	6	5 %	2	1 %
	25-35 vuotta	190	92	76 %	98	65 %
	Yli 35 vuotta	74	23	19 %	51	34 %
Sukupuoli	Mies	10	3	2 %	7	5 %
	Nainen	262	118	98 %	144	95 %
Toimi ennen kotihoidontuen jaksoa	Työllinen	150	59	49 %	91	60 %
	Opiskelija	21	11	9 %	10	7 %
	Työtön	6	3	2 %	3	2 %
	Hoiti lasta kotona	92	45	37 %	47	31 %
	Muu	3	3	2 %	0	0 %
Bruttotulot/v	Alle 15 000€	52	29	24 %	23	15 %
	15 001-20 000€	39	18	15 %	21	14 %
	20 001-30 000€	62	23	19 %	39	26 %
	30 001-40 000€	71	33	27 %	38	25 %
	40 001-50 000€	31	8	7 %	23	15 %
	Yli 50 000€	14	8	7 %	6	4 %
Koulutus	Korkeakoulututkinto	155	61	50 %	94	62 %
	Toinen aste	112	56	46 %	56	37 %
	Peruskoulu	5	4	3 %	1	1 %
Lapsia taloudessa	1	91	32	26 %	59	39 %
	2	95	44	36 %	51	34 %
	3	38	17	14 %	21	14 %
	Enemmän kuin 3	46	28	23 %	18	12 %

- Lempäälässä kotihoidon tuella on tarkoitus olla keskimäärin 2v 3kk. Kotihoidontuen jakson on sitä lyhyempi, mitä korkeampaan tuloluokkaan vastaaja kuuluu. Lempäälässä jakso ennakoidaan Kempelettä pidemmäksi.
- Kuntalisä vaikuttaa enemmistöllä vastaajista kotihoitojakson pituuteen. Neljännnes vastaajista ei olisi valinnut kotihoitoa ollenkaan ilman kuntalisää.
- Kuntalisä vaikuttaa taloudellisesti perheiden päätökseen jäädä kotiin hoitamaan lasta pidempään.

## Kotihoidon tuen ennakoitu pituus (kunnes lapsi täyttää...)

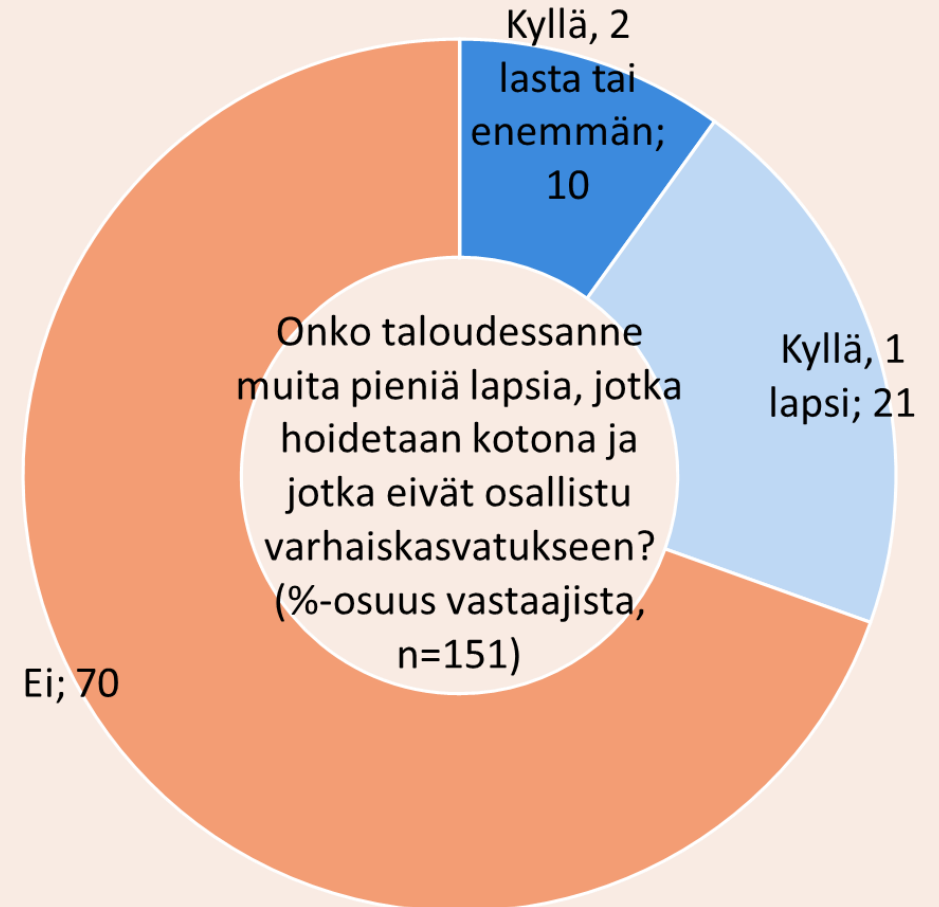
Kunta	Kaikki, n=163	2v 2kk
Kempele, n=72	2v 1kk	
Lempäälä, n=91	2v 3kk	
Tulotaso	Alle 15 000 €, n=8	2v 5kk
15 001–20 000 €, n=12	2v 4kk	
20 001–30 000 €, n=27	2v 3kk	
30 001–40 000 €, n=23	2v 1kk	
40 001–50 000 €, n=17	2v	
Yli 50 000 €, n=4	2v 1kk	



- Noin 70 % vastaajista kotihoito koskettaa vain yhtä lasta. Vain 10 %:lla kotihoitossa on 3 tai enemmän lasta.
- Lempäälän kuntalisän erikoisehto (perheen kaikki alle 5-vuotiaat lapset hoidetaan kotona) ei ole vaikuttanut pilotissa mukana olevien perheiden päätökseen, sillä useimmissa tapauksissa perheillä on vain yksi lapsi tai perheen muut lapset ovat jo yli 5-vuotiaita. Toisaalta erityisehto on todennäköisesti karsinut joitakin perheitä pois pilotista.

## Avointen vastausten yhteenveto

- Kuntalisä on vaikuttanut myönteisesti pilotissa mukana olevien perheiden hyvinvointiin.
- Useat vastaajat kokevat kuntalisän merkittävänä taloudellisena apuna, mikä vähentää stressiä rahahuolista. Taloudellisen helpotuksen myötä perheet voivat nauttia paremmasta elintasosta ja osallistua esimerkiksi harrastustoimintaan.
- Kuntalisä saa vastauksissa paljon kiitosta ja arvostusta. Useat vastaajat kiittävät kuntaa kuntalisän tarjoamisesta ja kannattavat sitä.
- Kuntalisää pidetään tervetulleena etuna ja apuna lapsiperheille. Se nähdään positiivisena panostuksena lapsiperheiden hyvinvointiin.



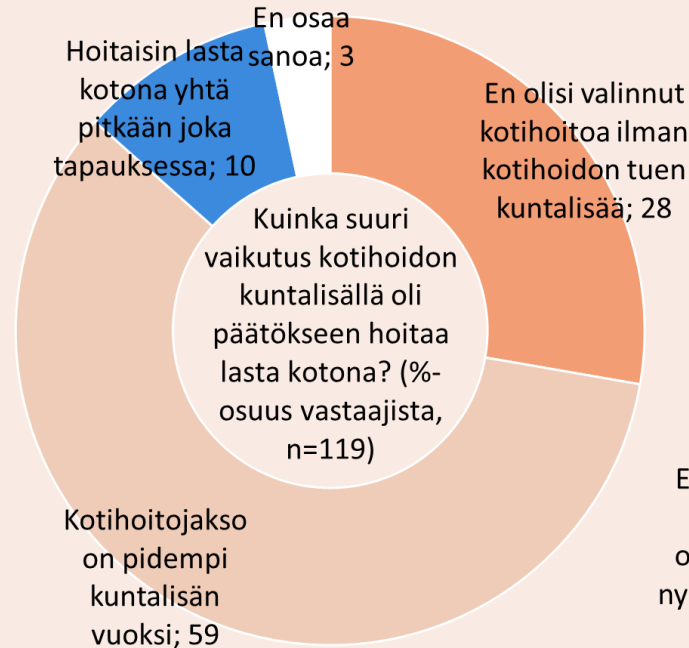


# Tiivistelmä Kempeleen tuloksista 1/2

- Kempeleessä kotihoidon tuella on tarkoitus olla keskimäärin 2v 1kk. Keskimäärin lyhimmät kotihoidon jaksot ovat hyvätuloisilla sekä niillä, joilla kotihoidettava lapsi on ainoa.
- Keskimäärin pisimmät kotihoidon jaksot ovat pienituloisilla sekä useiden lasten huoltajilla.
- Kuntalisä vaikuttaa enemmistöllä vastaajista kotihoitojakson pituuteen. Noin neljännes vastaajista ei olisi valinnut kotihoitoa ollenkaan ilman kuntalisää.

## Kotihoidon tuen ennakoitu pituus (kunnes lapsi täyttää...)

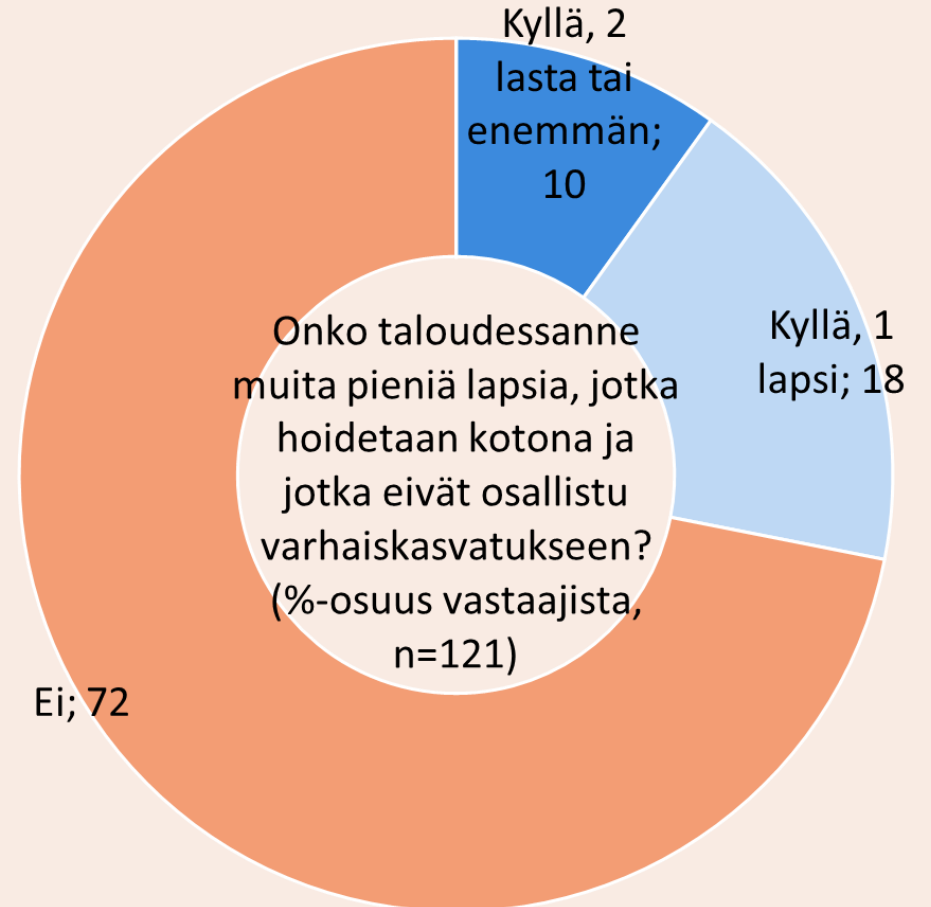
Kunta	Kaikki, n=163	2v 2kk
	Kempele, n=72	2v 1kk
	Lempäälä, n=91	2v 3kk
Tulotaso	Alle 15 000 €, n=8	2v 5kk
	15 001–20 000 €, n=12	2v 4kk
	20 001–30 000 €, n=27	2v 3kk
	30 001–40 000 €, n=23	2v 1kk
	40 001–50 000 €, n=17	2v
	Yli 50 000 €, n=4	2v 1kk



- 72 % vastaajista kotihoito koskettaa vain yhtä lasta. Vain 10 %:lla kotihoidossa on 3 tai enemmän lasta.
- Vaikka Kempeleellä ei ole Lempäälän tapaista erityisehtoa (perheen kaikki alle 5-vuotiaat lapset hoidetaan kotona), on kahden kotihoidettavan lapsen määrä yhtäläinen Lempäälän kanssa.

## Avointen vastausten yhteenveto

- Monet vastaajat mainitsivat, että kuntalisän nostaminen oli keskeinen tekijä päätöksessä jäädä hoitovapaalle tai kotiin hoitamaan lasta. Kuntalisän suuruus mahdollisti taloudellisen tilanteen sallimalla kotihoidon pidemmän jakson.
- Kotihoidon kuntalisän vaikutukset perheiden hyvinvointiin ovat moninaisia ja positiivisia. Yleisesti ottaen kuntalisä on merkittävästi helpottanut perheiden arkea ja vähentänyt taloudellista stressiä. Monet perheet kokevat, että kuntalisä on mahdollistanut lasten hoitamisen kotona pidempään, mikä on lisännyt sekä vanhempien että lasten hyvinvointia. Lisäksi kuntalisä on tarjonnut perheille taloudellista turvaa ja mahdollisuuden panostaa lapsiin esimerkiksi harrastusten ja ruokamenojen osalta.



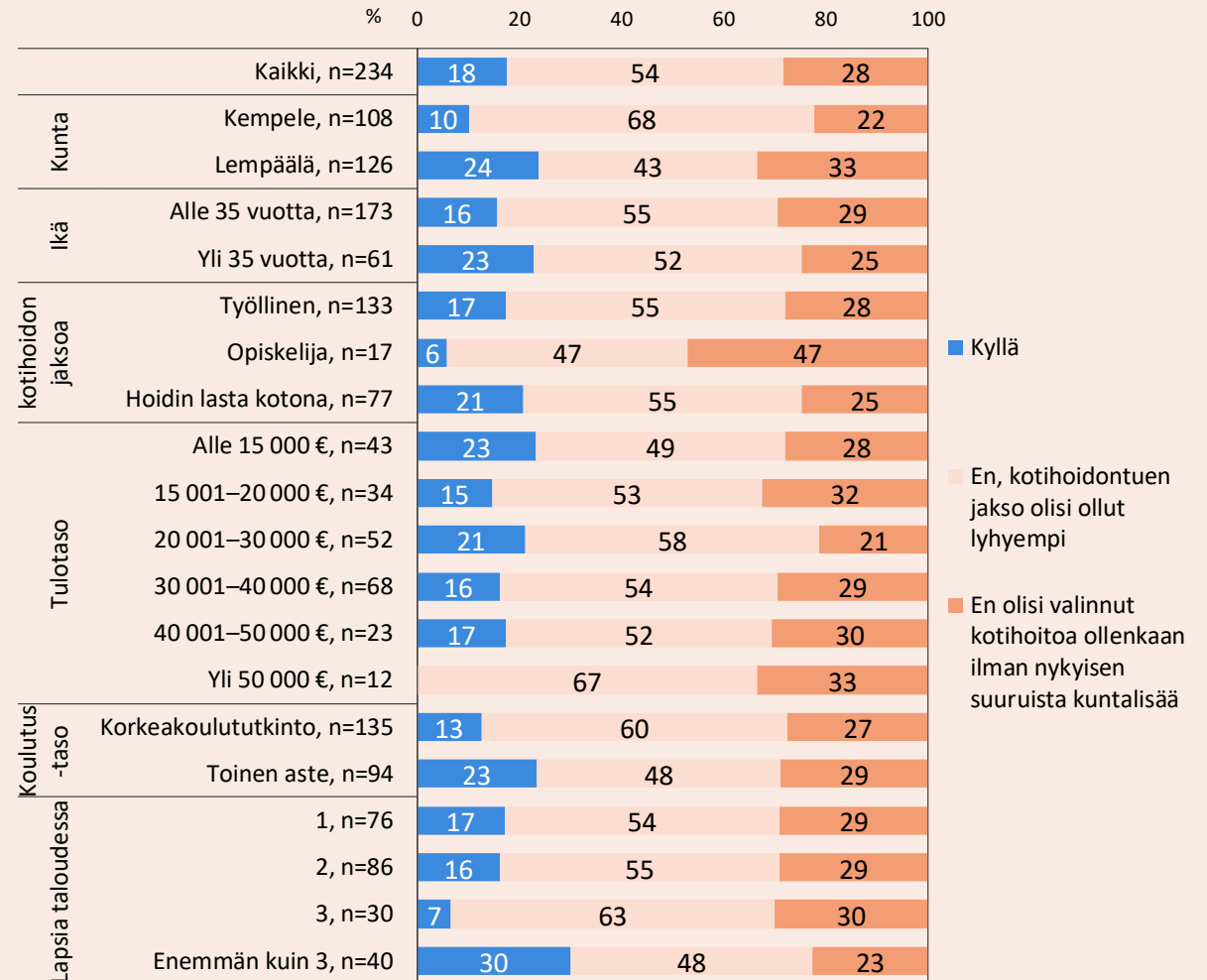
# Mitkä tekijät vaikuttivat eniten perheenne päätökseen hoitaa lasta kotona?

- Molemmissa kunnissa useat vastaajat mainitsevat, että kuntalisä vaikuttaa taloudellisesti päätökseen jäädä kotiin hoitamaan lasta pidempään. Kuntalisän korotus tai suuruus vaikuttaa siihen, kuinka pitkään vanhemmat voivat jäädä kotiin.
- Monet vanhemmat korostavat lapsen iän merkitystä päätöksessä jäädä kotiin. He haluavat antaa lapselleen mahdollisuuden olla kotona, kunnes lapsi on tarpeeksi vanha päiväkotiin siirtymiseen. Turvallisuuden tunne, lapsen kehitys ja tarpeet otetaan huomioon.
- Monet mainitsevat päiväkotien haasteet, kuten suuret ryhmäkoot ja ylikuormittunut henkilökunta. Tämä voi vaikuttaa päätökseen jäädä kotiin.
- Omat voimavarat ja perheen tilanne vaikuttavat myös päätökseen. Jotkut mainitsevat, että he haluavat olla lapsen kanssa kotona niin pitkään kuin mahdollista, kun taas toiset mainitsevat opiskelun tai työn vaikutuksen päätökseen.
- Joissakin vastauksissa korostetaan lapsen terveyttä ja tarpeita päätöksessä jäädä kotiin.
- Vanhempien omat arvot ja vakaumukset siitä, mikä on lapsen parhaaksi, vaikuttavat päätökseen.
- Kuntalisän vaikutus päätökseen on selkeä. Useat vastaajat mainitsevat suoraan, että kuntalisän korotus mahdollisti pidemmän kotihoidon.

# Kuntalisän suuruus

- Nykysummaa pienempi kuntalisä vaikuttaisi enemmistöllä vastaajista kotihoitajakson pituuteen.
- 18 % vastaajista olisi valmis hoitamaan lasta kotona yhtä pitkään myös pienemmällä kuntalisällä.

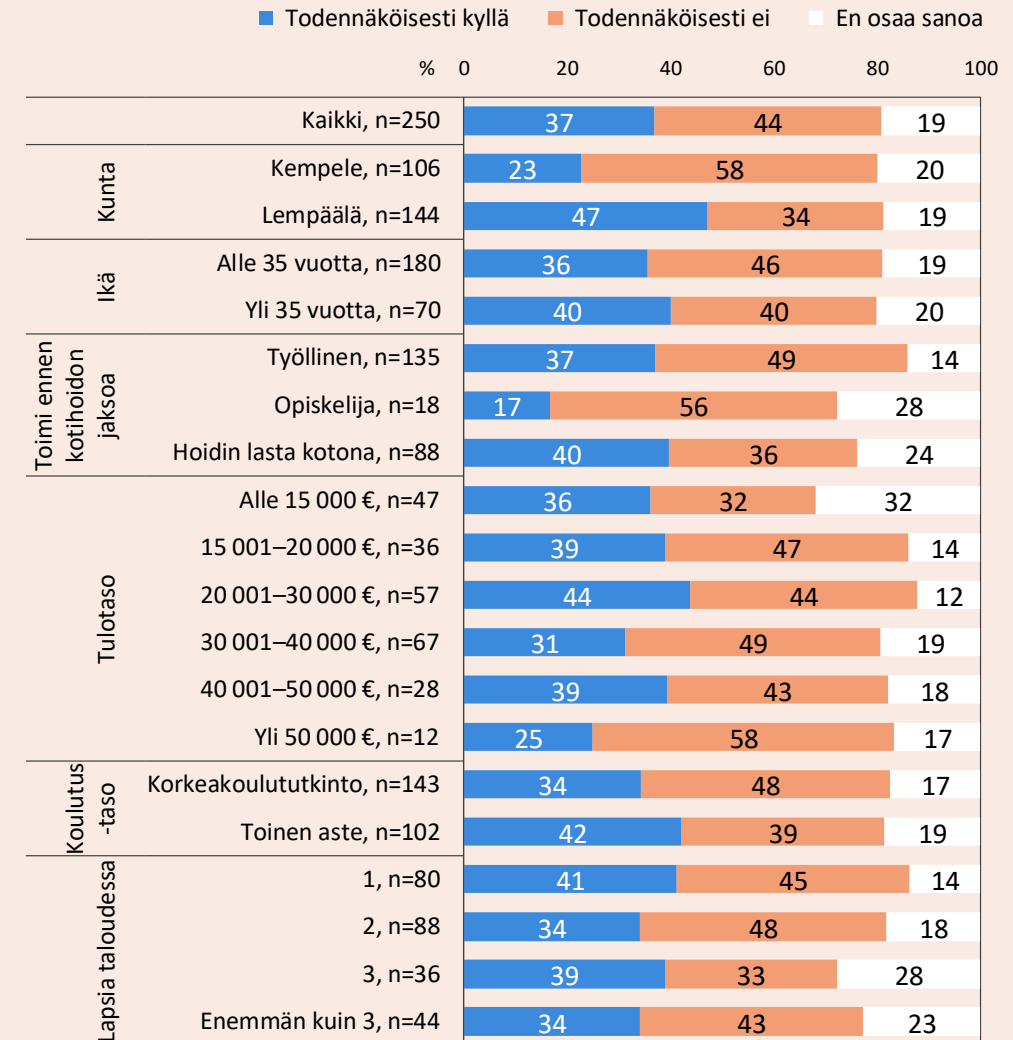
Olisitko valinnut nykyisen mittaisen kotihoidon jakson nykysummaa pienemmällä kuntalisällä?



# Kotihoidon jakson jatkaminen

- Vajaa puolet vastaajista lopettaisi kotihoidon jakson kuntalisän loppuessa.
- Kempeleläiset lopettaisivat kotihoidon jakson todennäköisemmin kuin lempääläiset.
- Korkeakoulutetut ovat valmiimpia lopettamaan kotihoidon jakson kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneet.

Aiotko jatkaa kotihoidon jaksoa/vanhempainvapaata kotihoidontuen kuntalisän mahdollisen päättymisen jälkeen?



## Lempäälä: Miten kuntalisän erikoisehto (perheen kaikki alle 5-vuotiaat lapset hoidetaan kotona) on vaikuttanut perheenne tilanteeseen?

- Näyttää siltä, että kuntalisän erikoisehto (perheen kaikki alle 5-vuotiaat lapset hoidetaan kotona) ei ole vaikuttanut pilotissa mukana olevien perheiden päätökseen, sillä useimmissa tapauksissa perheillä on vain yksi lapsi tai perheen muut lapset ovat jo yli 5-vuotiaita. Toisaalta erityisehto on todennäköisesti karsinut joitakin perheitä pois pilotista.
- Yleisesti ottaen vastauksista näkyy, että perheiden tilanteet ja päätökset perustuvat moniin eri tekijöihin, kuten lapsen iän, perheen arvoihin, taloudelliseen tilanteeseen ja varhaiskasvatuksen saatavuuteen.

## Kempele: Miten kuntalisän erikoisehto (perheen kaikki alle 2-vuotiaat hoidetaan kotona) on vaikuttanut perheen tilanteeseen?

- Useat vastaajat kertovat, että kuntalisän erikoisehto on vaikuttanut positiivisesti perheensä tilanteeseen. Se on auttanut heitä pitämään alle 2-vuotiaan lapsen kotona pidempään ja on tuonut taloudellista helpotusta.
- Useat vastaajat mainitsevat, että kuntalisän erikoisehto on auttanut taloudellisesti. Se on mahdollistanut kotona hoitamisen pidempään, mikä on ollut tärkeää perheen taloudellisen tilanteen kannalta.
- Jotkut vastaajat mainitsevat, että erikoisehto on tehnyt perheen arjesta leppoisampaa tai helpompaa.
- Joissakin vastauksissa todetaan, että kuntalisän erikoisehto ei ole vaikuttanut perheen päätökseen, koska heillä ei ole muita alle 2-vuotiaita lapsia.
- Muutamit vastaajat mainitsevat, että kuntalisän erikoisehto on ollut tarpeellinen perheen psyykkisten voimavarojen kannalta. Se on auttanut heitä välttämään liiallista kuormitusta.

# Millaisia vaikutuksia kotihoidon kuntalisällä on ollut perheenne hyvinvointiin?

- Kuntien välillä ei ole eroa kuntalisän tuomista vaikutuksista perheiden hyvinvointiin.
- Useat vastaajat kokevat kuntalisän merkittävänä taloudellisena apuna, mikä vähentää stressiä rahahuolista. Taloudellisen helpotuksen myötä perheet voivat nauttia paremmasta elintasosta ja osallistua esimerkiksi harrastustoimintaan.
- Kuntalisän ansiosta, pilotissa mukana olevat perheet ovat valinneet pitää lapsiaan kotona pidempään, mikä koetaan positiivisena asiana lapsen kehityksen ja perheyhteisön kannalta. Monet mainitsevat, että lapsilla on ollut mahdollisuus välttää päiväkodin tuomat infektiot ja nauttia enemmän perheajan laadusta.
- Arjen joustavuus ja stressin vähentyminen. Monet korostavat, että kuntalisä antaa mahdollisuuden kiireettömämpään elämään.
- Perheillä on ollut mahdollisuus viettää enemmän aikaa yhdessä, mikä vaikuttaa positiivisesti parisuhteeseen ja lasten sisarusuhteisiin. Monet vanhemmat kokevat tyytyväisyyttä siitä, että heillä on ollut mahdollisuus olla enemmän läsnä lastensa arjessa.
- Aineistossa mainitaan inflaation ja korkojen nousun vaikutukset, mikä korostaa taloudellisen tuen merkitystä perheille.



# Terveisiä Kempeleen kunnalle

- Useat vastaajat ilmaisevat kiitollisuuttaan kokeilua kohtaan. He tuovat esiin, että kuntalisä on ollut suuri apu taloudellisesti ja mahdollistanut lasten pidemmän hoidon kotona.
- Kuntalisän suuruutta ja sen mahdollista jatkamista pidetään myönteisenä asiana.
- Useiden mielestä Kempele on asuinpaikka lapsiperheille. Monet näkevät kuntalisän merkittävänä tukena lapsiperheille ja lapsen hyvinvoinnille.
- Useat vastaajat toivovat, että kuntalisän korotus olisi pysyvä ja kattaisi alle 3-vuotiaita lapsia. He uskovat, että kuntalisällä voi olla positiivinen vaikutus perheiden päätökseen hoitaa lapsia kotona pidempään.
- Myös avoin varhaiskasvatus ja kerhot saavat positiivista palautetta mahdollisuutena tutustua päiväkodin toimintaan.

# Terveisiä Lempäälän kunnalle

- Kuntalisä saa vastauksissa paljon kiitosta ja arvostusta. Useat vastaajat kiittävät kuntaa kuntalisän tarjoamisesta ja kannattavat sitä.
- Kuntalisää pidetään tervetulleena etuna ja apuna lapsiperheille. Se nähdään positiivisena panostuksena lapsiperheiden hyvinvointiin. Toiveita kuntalisän jatkosta:
  - Monet vastaajat toivovat, että kuntalisäpilotin jälkeen kuntalisä jatkuisi pysyvänä etuna.
  - Kuntalisän jatkaminen olisi tärkeää ja kannustaisi perheitä hoitamaan lapsiaan kotona pidempään.
  - Jotkut esittävät toiveen siitä, että kuntalisää voitaisiin laajentaa kattamaan eri ikäisiä lapsia.
- Muutamit vastaajat mainitsevat, että tiedottaminen kuntalisän verotukseen liittyvistä seikoista voisi olla selkeämpää.
- Positiivista palautetta annetaan myös kunnan muista lapsiperheiden palveluista, kuten perhetuvista ja kohtaamispaikoista.

FCG.

# 4. Haastatteluiden tuloksia

- Lempäälän varhaiskasvatuksessa on ollut kasvavaa kysyntää ja tarvetta lisäryhmille. Vaikka lapsimäärä Pirkanmaalla laskee, osallistumismäärä ja aste varhaiskasvatuksessa nousevat.
- Aloitteen tavoitteiksi nähtiin palveluiden monipuolistaminen ja kotona olemisen vaihtoehdon tarjoaminen perheille sekä myös investointien siirtäminen.
- Hakijoita pilottiin oli runsaasti. Pilottiin osallistuneiden määrä rajattiin 198 perheeseen.
- Perheet ovat hyvin ottaneet vastaan 400 euron kuntalisän, summa koetaan kannustavaksi. Palaute varhaiskasvatuksen pilotista on pääosin positiivista.
- Lempäälän varhaiskasvatuksessa on toteutettu myös toiminnallisia muutoksia lapsiryhmien suunnittelussa. Oman sijaispoolin perustaminen on vähentänyt ulkopuolisen vuokratyövoiman tarvetta. Muutokset ovat parantaneet resurssien käyttöä.
- Sijaispooliin siirtymisen myötä vakituisten tuttujen sijaisten käyttö on lisääntynyt. Sijaispooli ei kuitenkaan johdu suoraan pilotista.
- Kokonaistilanne päiväkotien ryhmissä on parantunut pilotin aikana, mikä merkitsee resurssien vapautumista ja väljempää tilannetta. Vaikutukset näkyvät myös siinä, että toiveet perheiden/lasten sijoittumisesta on voitu täyttää tänä syksynä, mikä taas osoittaa vapaampaa tilaa päiväkodeissa.
- Perhekerhoille on syntynyt lisää tarvetta, ja seurakunnat ovat lisänneet tarjontaansa, mikä on vaikuttanut myönteisesti perheiden mahdollisuuteen valita erilaisia vaihtoehtoja.

- Lempäälän varhaiskasvatuksessa oli syksyllä -23 selkeästi vajaan lapsiryhmät, mikä on parantanut varhaiskasvatuksen tilannetta ja mahdollistanut perheiden toiveiden täyttämisen.
- Pilotin myönteisiin vaikutuksiin kuuluu osaltaan varhaiskasvatuksen tilanteen helpottuminen.
- Työntekijöiden määrää ei ole vähennetty pilotin aikana, ja vaikutuksia arvioidaan pitkällä aikavälillä.
- Pilotti ei ole johtanut henkilöstösäästöihin, mutta kokonaistilanne on kohentunut erilaisten toimenpiteiden, kuten sijaispoolin käytön, vaikutuksesta.
- Kokonaisuutena pilotin vaikutukset arvioidaan positiivisina ja siitä on opittu koko ajan sekä hallinnollisista että toimintaympäristön muutoksista.
- Kuntalisää koskevat erityisehdot vaativat uudelleenarviointia, erityisesti alle 5-vuotiaiden lasten hoitamisen osalta.
- Päätöksenteossa on huomioitava, että pitkällä aikavälillä Lempäälässä tarvitaan investointeja varhaiskasvatukseen. Lisäksi kiinteistöhaasteet pienten päiväkotien osalta tulee ottaa huomioon palveluverkkotarkastelussa.

# Lempäälä: Näkemyksiä pilotin jatkosta

- Pilottia on päätetty jatkaa kevääseen 2025 asti. Päätökseen jatkaa kuntalisää tämän jälkeen vaikuttaa merkittävästi se, kuinka hyvin se koetaan toimivaksi ja kuinka pilottiin saadaan mukaan perheitä.
- Laajamittainen selvitys palvelusetelin käyttöönotosta on käynnissä. Mikäli palveluseteli laajentuu myös yksityiseen hoitoon, on koko palvelutarjonnan kirjo kunnassa laaja. Jatkossa onkin tarkasteltava palveluiden kokonaisuutta. Esimerkiksi pienten päiväkotien, kuten Lempäälän rajalla olevan päiväkodin osalta tulee tehdä päätöksiä kiinteistöön liittyvien haasteiden vuoksi.
- Kuntatalous on yksi huomioitava tekijä päätöstä tehtäessä.

- Kempeleen varhaiskasvatuksessa erityisesti pienten alle 2-vuotiaiden lasten määrä on lisääntynyt viime vuosina. Päiväkotipaikkoja on tarvittu lisää lähes vuosittain, ja viime vuonna jouduttiin ottamaan käyttöön saliryhmiä tilapäisratkaisuna tilanpuutteen vuoksi.
- Pilotin taustalla oli tarve hillitä varhaiskasvatuksen kustannusten nousua. Tavoitteena oli hidastaa investointivauhtia ja kannustaa perheitä hoitamaan pieniä lapsia kotona pidempään.
- Varhaiskasvatuksen pätevien opettajien saatavuushaaste oli myös esillä.
- Päätös kotihoidon tuen kuntalisän korottamisesta lähti Kempeleessä liikkeelle pääosin kasvun hallinnan kautta. Kuntalisän korotus nähtiin mahdollisuutena vaikuttaa siihen, kuinka moni perhe valitsee kotihoidon päiväkodin sijaan.
- Kokeilu päätettiin kohdentaa erityisesti pieniin lapsiin, joka liittyi osittain aiempaan käytäntöön, jossa kuntalisää oli myönnetty alle 2-vuotiaan lapsen perheelle. Kuntalisä on aiemmin ollut 73 euroa.
- Kuntalisä on ollut Kempeleessä jo pidempään, ja päätöksellä haluttiin saada selvyys siihen, miten sen muuttaminen vaikuttaisi käytännössä.
- Tavoitteina oli vaikuttaa perheiden päätöksiin lastenhoidon suhteen, erityisesti saada vanhemmat pitämään lapsiaan kotona pidempään.

- Pilotti on sujunut kokonaisuudessaan hyvin. Palaute on ollut melko vähäistä, mutta pääosin hyvin myönteistä.
- Kunnan viranhaltijat saavat kiitosta tiedonkulusta, ja tiedottaminen aktiivista mm. sosiaalisessa mediassa.
- Kysymys kuntalisän vaikutuksesta perheiden päätöksiin on keskeinen, ja päätös kotihoidon ja päiväkodin välillä riippuu monista tekijöistä.
- Työllisyystilanteen parantuminen ja muut tekijät saattavat vaikuttaa Kempeleessä kotihoidon houkuttelevuuteen.
- Pilotti ei ole vaikuttanut henkilöstömäärään tai rekrytointiin.
- Pilotilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta päiväkotipaikkojen kysyntään, ja hakijoiden määrä on edelleen suuri erityisesti pienten lasten osalta. Pilotilla ei ole ollut vaikutusta kotihoidon määrään kunnassa.
- Enemmistö ei näe perusteita pilottihankkeen jatkamiselle, ellei osallistuvien perheiden määrää saada merkittävästi kasvatettua.



# Kempele: Näkemyksiä pilotin jatkosta

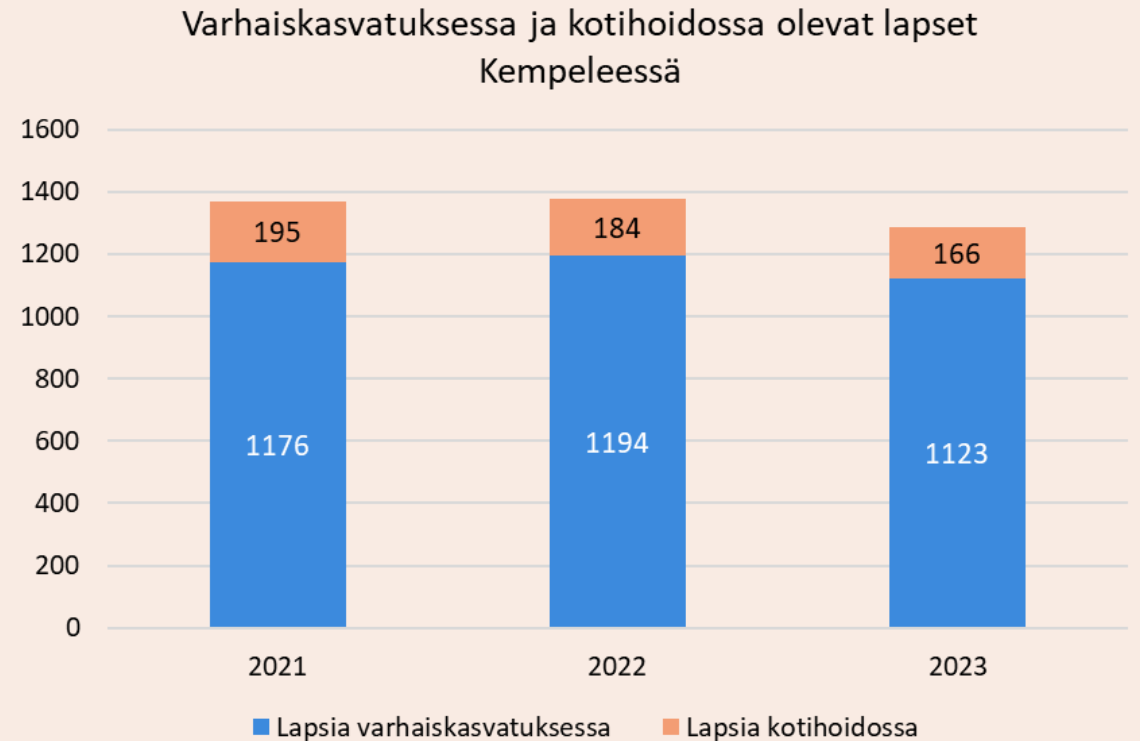
- Enemmistö haastatelluista ei näe perusteita pilotin jatkamiselle, ellei osallistuvien perheiden määrää saada merkittävästi kasvatettua.
- Uuden päiväkotirakennuksen myötä kysyntä varhaiskasvatukseen säilyy odotettavasti korkeana.
- Tulee tarkasti punnita mahdollisuudet käyttää rahaa muilla tavoin varhaiskasvatuksen kehittämiseen, kuten avoimen varhaiskasvatuksen tai palvelusetelin arvon parantamiseen yksityisissä päiväkodeissa.
- Varhaiskasvatukseen liittyvän päätöksenteon olevan pitkäjänteistä ja harkittua, ottaen huomioon lasten oikeudet ja myös varhaiskasvatuksen kehittäminen.

# FCG.

5. Kuntalisän vaikutukset  
varhaiskasvatukseen osallistuneiden  
lasten määrään ja kotihoitoon

# Kempele: vaikutukset lapsimääriin varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa

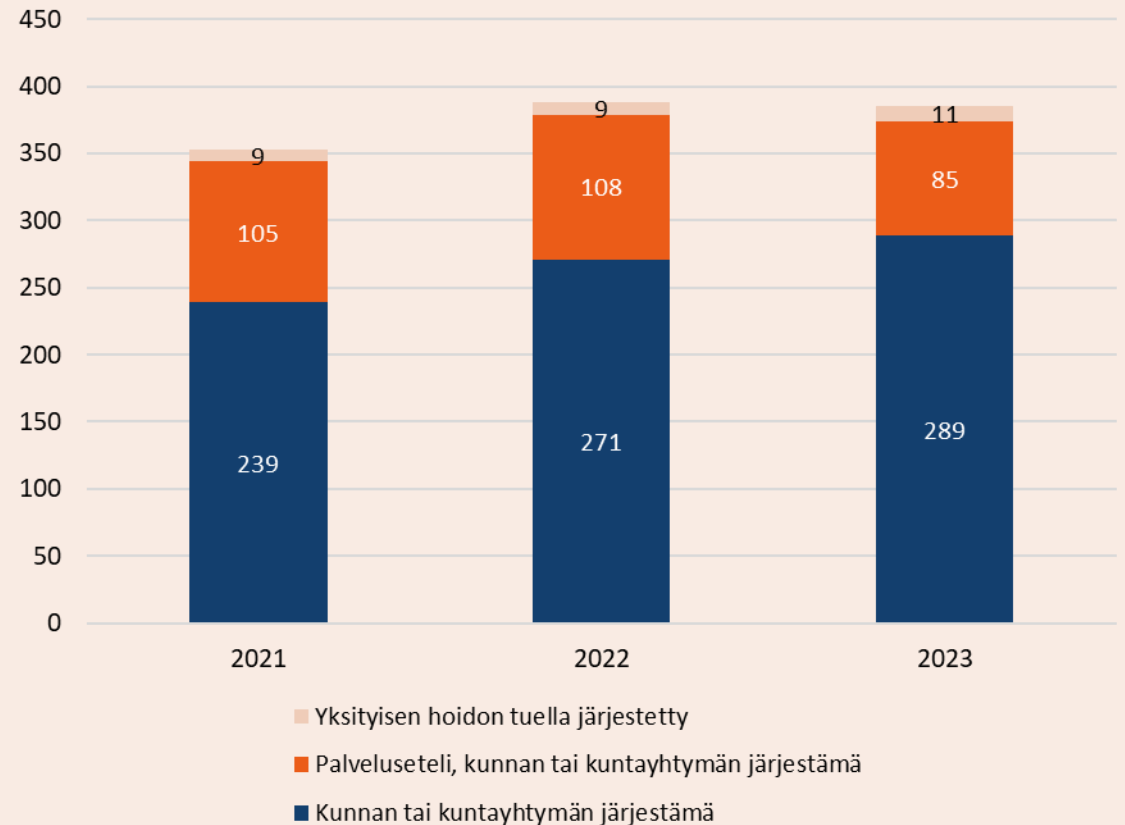
- Sekä varhaiskasvatuksessa olevien lasten että kotihoidettujen lasten määrä on vähentynyt vuosien 2022 ja 2023 välillä. Prosentuaalisesti kotihoidettujen lasten osuus oli 14 % vuonna 2022 ja 13 % vuonna 2023.
- Kuntalisä ei ole Kempeleessä lisännyt kotihoidettujen lasten määriä absoluuttisesti tai prosentuaalisesti. Pieni pudotus johtunee muista tekijöistä.
  - Kuntalisällä ei ole ollut vaikutusta kotihoidon yleisyyteen Kempeleessä.



# Varhaiskasvatukseen (alle 3-vuotiaat) osallistuneet eri hoitomuodoissa

- Kunnan tai kuntayhtymän järjestämä varhaiskasvatus on selkeästi yleisin hoitomuoto. Toiseksi yleisin on kunnan järjestämä palveluseteli. Kunnan järjestämä varhaiskasvatus on yleistynyt hieman, palvelusetelin käytön vähetessä samanaikaisesti.
- Kokonaisuuden tasolla varhaiskasvatuksen piirissä olevien alle 3-vuotiaiden määrä on pysynyt määrällisesti samalla tasolla.
- Yksityisen hoidon tuella järjestetty varhaiskasvatus on harvinaista.

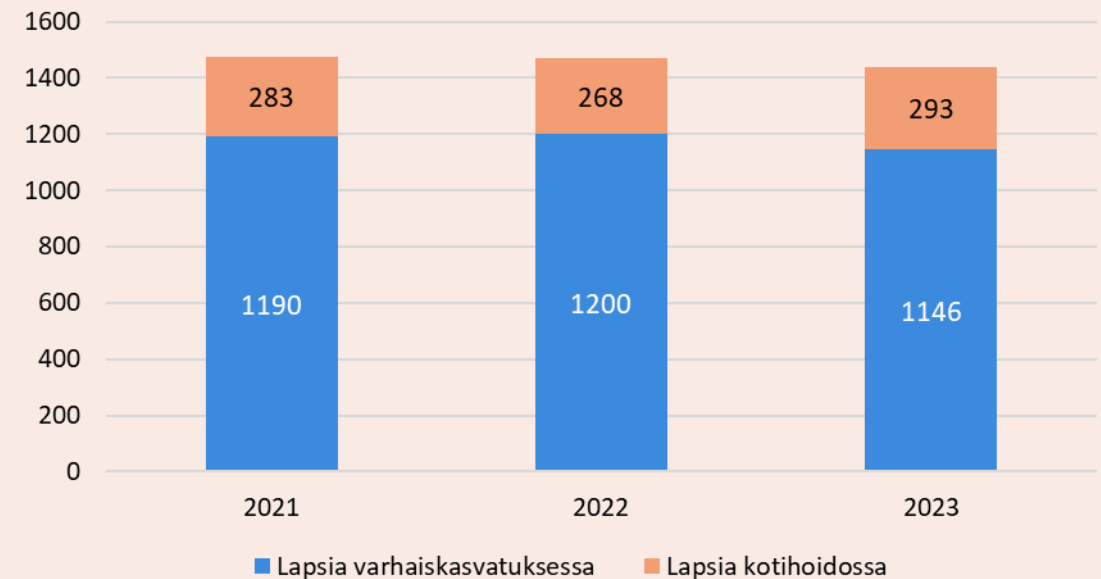
Varhaiskasvatuksessa olevat alle 3-vuotiaat Kempeleessä



# Lempäälä: vaikutukset lapsimääriin varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa

- Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on hieman laskenut, ja kotihoidettujen lasten määrä on vastaavasti hieman kasvanut vuonna 2023.
- Prosentuaalisesti kotihoidettujen lasten osuus oli 18 % vuonna 2022 ja vuonna 2023 osuus oli 21 %.
- Kotihoidontuen käyttäjien keskiarvo 6 vuoden ajalta on 245 lasta. Vuonna 2023 kotihoidontuen käyttäjiä on 24 % enemmän.
- Kuntalisä on Lempäälässä todennäköisesti lisännyt kotihoidettujen lasten määriä absoluuttisesti ja prosentuaalisesti.
  - Kuntalisä on todennäköisesti hieman vaikuttanut kotihoidon yleisyyteen (vrt. Kempele).

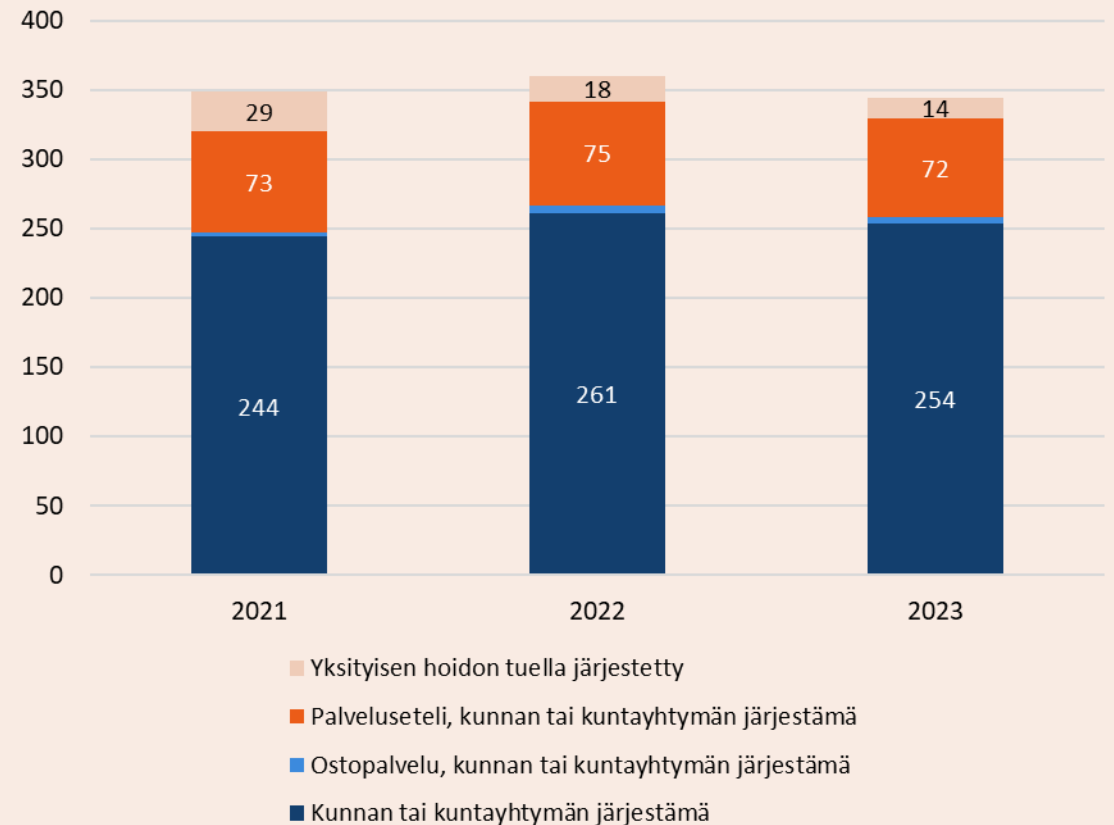
Varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa olevat lapset Lempäälässä



# Varhaiskasvatukseen (alle 3-vuotiaat) osallistuneet eri hoitomuodoissa

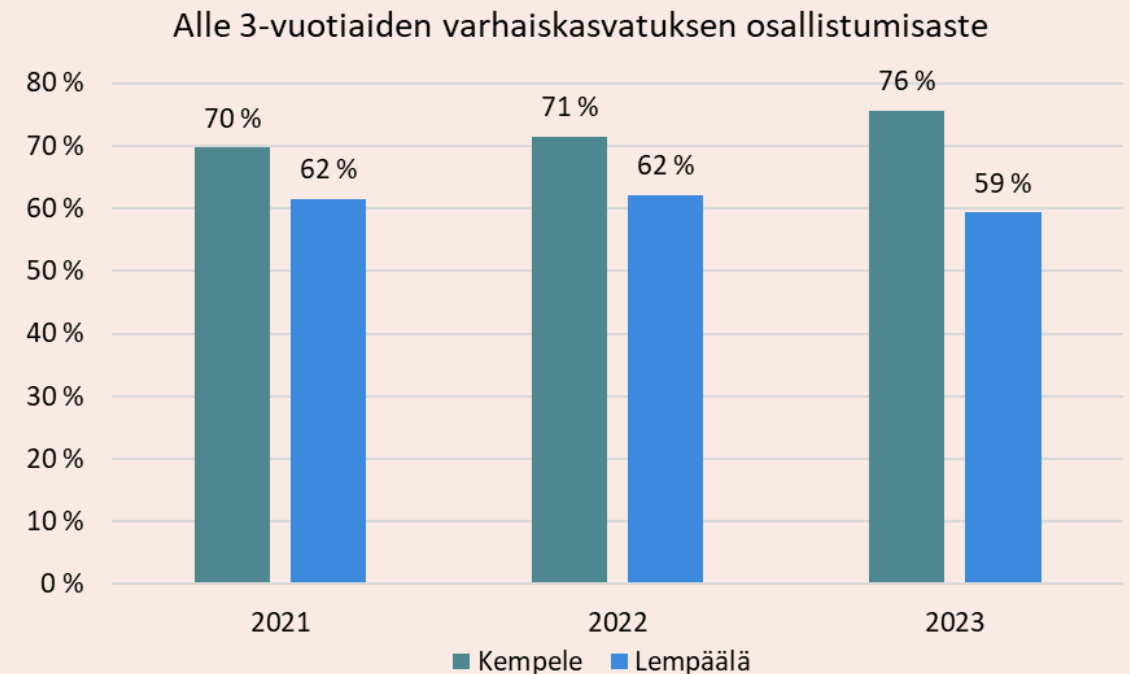
- Kunnan tai kuntayhtymän järjestämä varhaiskasvatus on selkeästi yleisin hoitomuoto. Toiseksi yleisin on kunnan tai kuntayhtymän järjestämä palveluseteli.
- Ostopalvelu tai yksityisen hoidon tuella järjestetty varhaiskasvatus on Lempäälässä hyvin vähäistä.
- Varhaiskasvatuksen eri hoitomuodoista on siirtynyt kotihoidon piiriin suhteellisen tasaisesti lapsia.
- Erot vuosien välillä on melko pieniä.

Varhaiskasvatuksessa olevat alle 3-vuotiaat Lempäälässä



# Kempele ja Lempäälä: vaikutukset alle 3-vuotiaisiin varhaiskasvatuksessa ja kotihoidossa

- Lempäälässä alle 3-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen on pudonnut hieman vuonna 2023, kun Kempeleessä se on kasvanut.
- Lempäälässä kuntalisäpilotti näyttäisi vaikuttaneen hieman kotihoidon yleisyyteen. Kempeleessä vaikutus on ollut päinvastainen, johtuen todennäköisesti muista tekijöistä kuin kuntalisästä.
- Kempeleessä alle 3-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen on lisääntynyt vuonna 2023.
  - Kuntalisällä ei ole ollut vaikutusta kotihoidon yleisyyteen Kempeleessä. Lempäälässä kuntalisäpilotti on voinut vaikuttaa hieman kotihoidon yleisyyteen.
  - Kuntalisällä on kuitenkin ollut todennäköinen vaikutus kotihoidon jakson pituuteen.



# Miten tuen määrä on vaikuttanut kotihoitoon aiempien tutkimusten mukaan ?

- Österbackan ja Räsänen (2021) tutkimuksen mukaan kotihoidontuen/kuntalisän määrällä on ollut vaikutuksia työelämään paluuseen.
- Kotihoidontuen taso vaikuttaa kotihoitojakson pituuteen erityisesti lapsen ollessa noin kaksi vuotta, ja vaikutukset vaihtelevat lapsen iän mukaan.
- Tutkimuksen mukaan kotihoidon tuen noustessa 100 eurolla, pitenee kotihoidon jakso ensimmäisen lapsen kohdalla.
- **Tuen korkeampi taso pidentää kotihoitojaksoa ensimmäisen lapsen kohdalla keskimäärin 3 kuukaudella ja toisen lapsen kohdalla keskimäärin 2 kuukaudella.** Tuen vaikutus vähenee lapsen vanhetessa ja ei enää vaikuta, kun lapsi täyttää kaksi vuotta.
- Julkisen tuen taso kotihoitoon vaikuttaa merkittävästi kotihoitojakson pituuteen lapsen ollessa noin kaksi vuotta.

Lähde: Österbacka & Räsänen: Back to work or stay at home? Family policies and maternal employment in Finland, 2021.



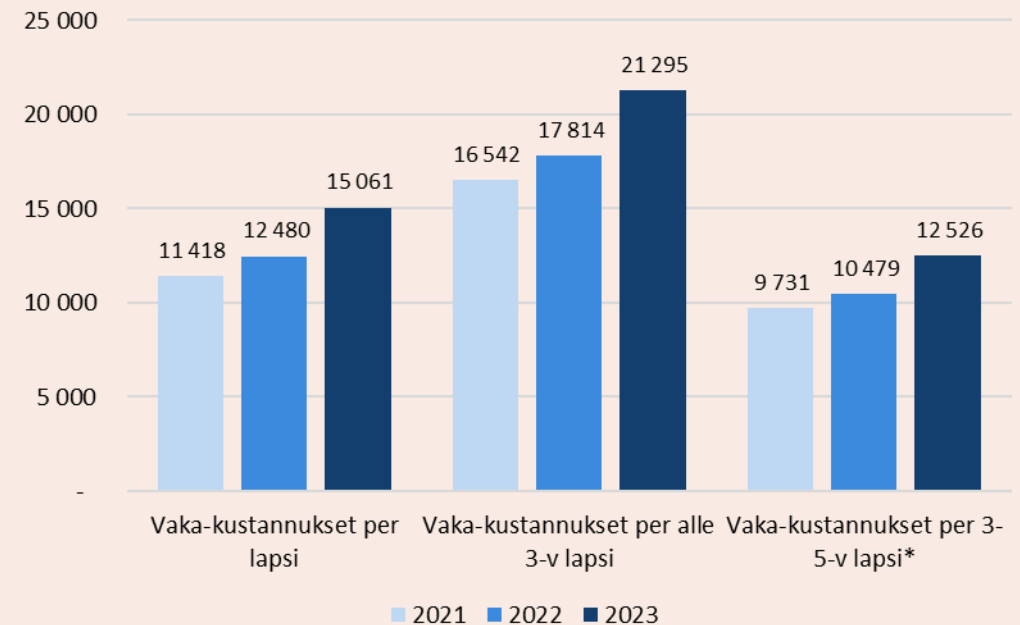
# FCG.

## 6. Kuntalisän taloudelliset vaikutukset

# Kempele: vaikutukset kunnan talouteen

- Kempeleen osalta ei voida sanoa, että korotus kotihoidon tuen kunnallisässä olisi muuttanut tilannetta varhaiskasvatukseen osallistumissa.
- Varhaiskasvatuksen kustannukset lasta kohden ovat nousseet vuodesta 2022 noin 2 600 € eli noin 17 %. Tästä noin puolet selittyy henkilöstökustannusten nousulla. Pelkkä kunnalisämaksu (350 €/kk) selittää noususta noin 7 %.
- Vuosittainen menolisäys **pelkästä kunnalisän korotuksesta** on noin 465 000 € (laskettu 140 pilottiin osallistuvalla perheellä). **Koko kunnalisän kustannus on 588 000 €/vuosi.**
- Kustannuslisäys verrattuna aiempaan tilanteeseen on merkittävä.
- Uuden päiväkodin myötä uusien päiväkotiryhmien avaaminen on suunniteltu vuoden 2024 alusta lähtien vastaamaan kasvavaan tarpeeseen, mutta investointi ei näy vuoden 2023 kustannuksissa.

Varhaiskasvatuksen kustannukset lasta kohden (€)  
Kempeleessä



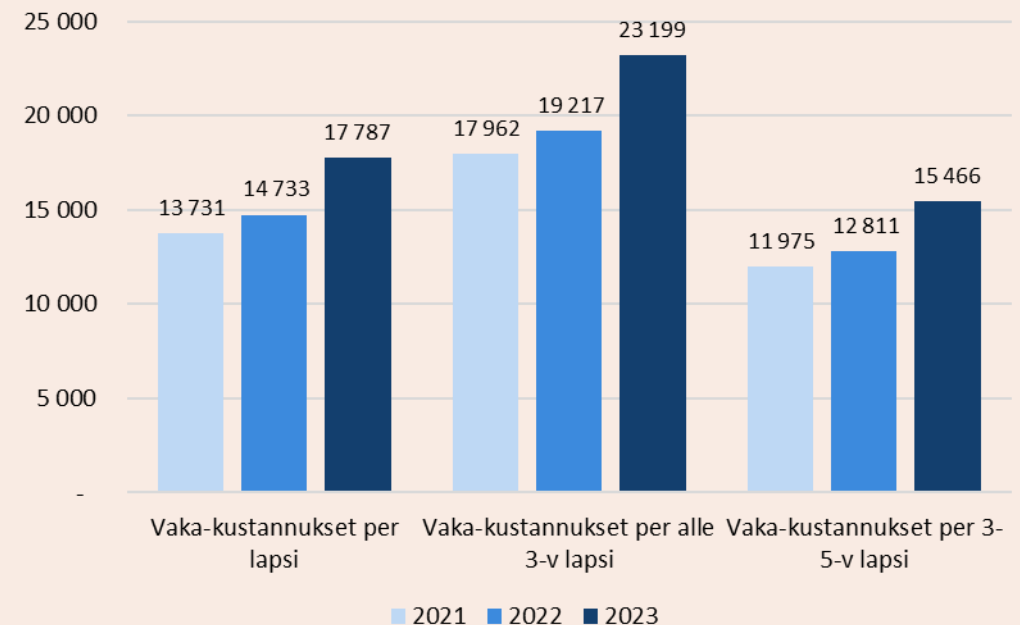
Alle 3-vuotiaiden kustannuskertoimena on käytetty 1,7 (alle 3-vuotiaat vievät laskennallisesti 1,7 -kertaisesti varhaiskasvatuksen hoitopaikkoja).

\*Kempeleen osalta varhaiskasvatuksen kuluissa ovat mukana myös esiopetuksen kulut, joten kustannusten arviointien laskelmissa on otettu huomioon myös 6-vuotiaat.

# Lempäälä: vaikutukset kunnan talouteen

- Lempäälän osalta kuntalisän käyttöönotto **on todennäköisesti hieman vähentänyt varhaiskasvatukseen osallistumista.**
- Varhaiskasvatuksen kustannukset lasta kohden ovat nousseet vuodesta 2022 noin 3 050€ eli noin 21 %. Tästä noin puolet selittyy henkilöstökustannusten nousulla. Pelkkä kuntalisämaksu (400 €/kk) selittää noususta noin 16 %.
- Vuosittainen menolisäys **pelkästä kuntalisän käyttöönotosta on noin 1 056 000 €** (laskettu 200 pilottiin osallistuvalla perheellä).
  - Kuntalisän osuus tästä on 960 000 €.**
  - Kuntalisän lisäosan osuus tästä on 96 000 €.**
- Menolisäys on merkittävämpi kuin Kempeleessä, koska osallistuvia perheitä on enemmän, kuntalisä on hieman Kempelettä suurempi lisäosineen sekä siksi, että Kempeleessä oli vähäisempi kuntalisä aiemmin käytössä.
- Jos oletetaan, että 30 näistä perheistä ei olisi valinnut kotihoitoa ilman kuntalisää, kustannus on vuodessa noin 1 200 000 €. Lisäksi aiheutuu veromenetyksiä ainakin osalta kotiin jäävistä vanhemmista.
- Mikäli henkilöstöä vähennettäisiin 0,25 kertaisesti\* jokaista uutta kotihoidettua alle 3-vuotiasta lasta kohden, säästöpotentiaali Lempäälässä olisi vajaa 300 000 €.
  - Kuntalisä on merkittävä menolisäys, vaikka sen myötä toteutettaisiin henkilöstövähennyksiä.

Varhaiskasvatuksen kustannukset lasta kohden (€)  
Lempäälässä



Alle 3-vuotiaiden kustannuskertoimena on käytetty 1,5 (Lempäälässä käytetty kustannuskerroin).

# Kuntalisän talousvaikutukset: geneerinen malli (vain henkilöstösäästöt)

- Mallissa on tarkasteltu tietyllä kuntalisän saajien määrällä menoja, menetettyjä tuloja ja henkilöstöresurssien säästöpotentiaalia kunnassa, jossa ei aikaisemmin ole ollut käytössä kotihoidontuen kuntalisää.
- Kuntalisän suuruudeksi on määritetty 350 €, minkä lisäksi menoihin lukeutuu kotihoidon tuki ja hoitolisä.
- Kuntalisän osallistujiksi on määritetty 200 ja uusiksi kotihoidon piirissä (optimistinen) 50, eli ennen kuntalisää kotihoidon piirissä oli 150 perhettä.
- Menetty verotulo/vuosi on laskettu Suomen keskimääräisen tulon ja kuntien keskimääräisen efektiivisen veroprosentin kyseisessä tuloluokassa (lähde: Veronmaksajain keskusliitto) perusteella.
- Henkilöstökustannusten säästöpotentiaali on laskettu lasten määrän vähenemisen varhaiskasvatuksessa perusteella, kun hoitajamitoitus alle 3-vuotiaalle lapselle on 0,25\* ja yhden vk-työntekijän kustannus on noin 38 800 € (Kempeleen ja Lempäälän keskiarvo 2021-2023).
  - Geneerisen mallin perusteella **kuntalisää ei saada kannattavaksi** pelkästään henkilöstösäästöillä, vaikka kuntalisän suuruutta laskettaisiin huomattavasti tai muilla realistisilla muokkauksilla.
    - Olettama henkilöstön vähentämispotentiaalista (jokaista 4 alle 3-vuotiasta varhaiskasvatuksen piiristä poistunutta kohden henkilöstöä vähennetään yhdellä) on jo lähtökohtaisesti jokseenkin epärealistinen.

Kuntalisän saajia	200
Joista "uusina" kotihoidon piirissä	50
Kuntalisä/kk	350 €
Kotihoidontuki+hoitolisä/kk	400 €
<b>Maksut yhteensä/vuosi</b>	<b>1 800 000 €</b>
Joista "uusina" menoja	1 080 000 €
Ansiotulo	29 500 €
Efektiivinen veroprosentti	5,6 %
<b>Menetty verotulo/vuosi</b>	<b>330 400 €</b>
Joista "uusina" menetyksiä	82 600 €
Yhden vk-työntekijän kustannus/vuosi	38 791 €
Hoitajamitoitus alle 3-v lapselle	0,25
Henkilöstön vähentämisen potentiaali	12,5
<b>Säästöpotentiaali</b>	<b>484 893 €</b>
<b>Menot yhteensä</b>	<b>1 162 600 €</b>
<b>Potentiaaliset henkilöstösäästöt</b>	<b>484 893 €</b>

# Kuntalisän talousvaikutukset: geneerinen malli (kaikki säästöt)

- Mallissa on tarkasteltu tietyllä kuntalisän saajien määrällä menoja, menetettyjä tuloja ja koko säästöpotentiaalia kunnassa, jossa ei aikaisemmin ole ollut käytössä kotihoidontuen kuntalisää.
- Kuntalisän suuruudeksi on määritetty 350 €, minkä lisäksi menoihin lukeutuu kotihoidon tuki ja hoitolisä.
- Kuntalisän osallistujiksi on määritetty 200 ja uusiksi kotihoidon piirissä 30 sekä (optimistinen) 50, eli ennen kuntalisää kotihoidon piirissä oli joko 170 tai 150 perhettä.
- Menetetty verotulo/vuosi on laskettu Suomen keskimääräisen tulon ja kuntien keskimääräisen efektiivisen veroprosentin kyseisessä tuloluokassa (lähde: Veronmaksajain keskusliitto) perusteella.
  - Oletuksena on, että kaikki uudet kotihoitajat olisivat muutoin työelämässä (kyselyaineistossa 2 % vastanneista oli työttömänä ennen kotihoidon jaksoa).
  - Kotihoitavan vanhemman työpaikka voidaan täyttää kotihoidon ajaksi, mikä poistaisi veromenetykset, mikäli uusi työllinen asuu samassa kunnassa – kehyskunnissa on todennäköistä, että uusi työllinen asuu keskuskaupungissa tai toisessa kehyskunnassa.
- Säästöpotentiaali on laskettu lasten määrän vähenemisen varhaiskasvatuksessa perusteella, kun yhden alle 3-vuotiaan kustannusvarhaiskasvatuksessa on 23 600 €/vuosi (vastaa Kempeleen ja Lempäälän keskiarvoa 2023, kun varhaiskasvatuksen kuluista on vähennetty kotihoidon kulut).
  - Geneerisen mallin perusteella **kuntalisä olisi kannattava**, jos **kaikkia** varhaiskasvatukseen käytettyjä resursseja (mm. henkilöstö, tilat) supistettaisiin lasten määrän varhaiskasvatuksessa vähetessä, ja mikäli kotihoidettavien lasten määrä kasvais merkittävästi. Esimerkiksi Lempäälässä havaittava kotihoidon yleistymisen ei riittäisi tekemään kuntalisästä kannattavaa.

Kuntalisän saaja	200	Kuntalisän saaja	200
Joista "uusina" kotihoidon piirissä	30	Joista "uusina" kotihoidon piirissä	50
Kuntalisä/kk	350 €	Kuntalisä/kk	350 €
Kotihoidontuki+hoitolisä/kk	400 €	Kotihoidontuki+hoitolisä/kk	400 €
Maksut yhteensä/vuosi	1 800 000 €	Maksut yhteensä/vuosi	1 800 000 €
Joista "uusina" menoja	984 000 €	Joista "uusina" menoja	1 080 000 €
Ansiotulo	29 500 €	Ansiotulo	29 500 €
Efektiivinen veroprosentti	5,6 %	Efektiivinen veroprosentti	5,6 %
Menetetty verotulo/vuosi	330 400 €	Menetetty verotulo/vuosi	330 400 €
Joista "uusina" menetyksiä	49 560 €	Joista "uusina" menetyksiä	82 600 €
Yhden alle 3-vuotiaan kustannus/vuosi	23 600 €	Yhden alle 3-vuotiaan kustannus/vuosi	23 600 €
Säästöpotentiaali	708 000 €	Säästöpotentiaali	1 180 000 €
Menot yhteensä	1 033 560 €	Menot yhteensä	1 162 600 €
Potentiaaliset säästöt	708 000 €	Potentiaaliset säästöt	1 180 000 €

# Kuntalisän talousvaikutukset: lisätarkastelu

- Mallissa on tarkasteltu tietyllä kuntalisän saajien määrällä menoja, menetettyjä tuloja ja koko säästöpotentiaalia kunnassa, jossa ei aikaisemmin ole ollut käytössä kotihoidontuen kuntalisää.
- Kuntalisän suuruudeksi on määritetty 200 €, minkä lisäksi menoihin lukeutuu kotihoidon tuki ja hoitolisä.
- Kuntalisän osallistujiksi on määritetty 285 (Lempäälän viime vuosien kotihoidettavien lasten keskiarvo 245+40 uutta kotihoidon piirissä). Kotihoidon piirissä uusien perheiden määrä on määritetty sen mukaan, että malli johtaa laskennallisesti taloudelliseen tasapainoon.
- Menetetty verotulo/vuosi on laskettu Suomen keskimääräisen tulon ja kuntien keskimääräisen efektiivisen veroprosentin kyseisessä tuloluokassa (lähde: Veronmaksajain keskusliitto) perusteella.
  - Oletuksena on, että kaikki uudet kotihoitajat olisivat muutoin työelämässä (kyselyaineistossa 2 % vastanneista oli työttömänä ennen kotihoidon jaksoa).
  - Kotihoitavan vanhemman työpaikka voidaan täyttää kotihoidon ajaksi, mikä poistaisi veromenetykset, mikäli uusi työllinen asuu samassa kunnassa – kehyskunnissa on todennäköistä, että uusi työllinen asuu keskustaajungissa tai toisessa kehyskunnassa.
- Säästöpotentiaali on laskettu lasten määrän vähenemisen varhaiskasvatuksessa perusteella, kun yhden alle 3-vuotiaan kustannusvarhaiskasvatuksessa on 23 600 €/vuosi (vastaa Kempeleen ja Lempäälän keskiarvoa 2023, kun varhaiskasvatuksen kuluista on vähennetty kotihoidon kulut).
  - Geneerisen mallin perusteella 200 € **kuntalisä olisi kannattava**, jos **kaikkia** varhaiskasvatukseen käytettyjä resursseja (mm. henkilöstö, tilat) supistettaisiin lasten määrän varhaiskasvatuksessa vähetessä, ja mikäli kotihoidettavien lasten määrä kasvaisi merkittävästi. 200 € kuntalisällä Lempäälässä havaittu kotihoidon yleistymisen johtaisi näillä edellytyksillä taloudelliseen tasapainoon.

Kuntalisän saaja	285
Joista "uusina" kotihoidon piirissä	40
Kuntalisä/kk	200 €
Kotihoidontuki+hoitolisä/kk	400 €
<b>Maksut yhteensä/vuosi</b>	<b>2 052 000 €</b>
Joista "uusina" menoja	876 000 €
Ansiotulo	29 500 €
Efektiivinen veroprosentti	5,6 %
<b>Menetetty verotulo/vuosi</b>	<b>470 820 €</b>
Joista "uusina" menetyksiä	66 080 €
Yhden alle 3-vuotiaan kustannus/vuosi	23 600 €
Säästöpotentiaali	944 000 €
<b>Menot yhteensä</b>	<b>942 080 €</b>
Potentiaaliset säästöt	944 000 €

# Lempäälän pilottiin liittyviä lisähuomioita

## Kotihoidon piirissä olevien lasten määrä eri skenaarioissa Lempäälässä

1. Mikäli pilotissa mukana olevista perheistä 10 % päättäisi kotihoidon, vuosittain varhaiskasvatuksen piirissä olisi 20 lasta enemmän kuin nyt.
2. Mikäli pilotissa mukana olevista perheistä 20 % päättäisi kotihoidon, vuosittain varhaiskasvatuksen piirissä olisi 40 lasta enemmän kuin nyt.
3. Mikäli pilotissa mukana olevista perheistä 50 % päättäisi kotihoidon, vuosittain varhaiskasvatuksen piirissä olisi 100 lasta enemmän kuin nyt.

Selvityksen tulosten perusteella pilotin loppuessa kotihoidon piirissä olisi todennäköisesti 30-50 lasta (15-25 %) vähemmän kuin pilotin aikana.

## Vaka-kustannukset Lempäälässä

- Vaka-kustannukset per alle 3-vuotias lapsi on Lempäälässä noin 25 000 €.
- Varhaiskasvatuksen todelliset kustannukset esimerkiksi noin 40 lapsen osalta riippuu siitä, kuinka paljon nykyisissä ryhmissä on tilaa ja nykyisellä henkilöstömäärällä on mahdollisuus ottaa uusia lapsia päiväkoteihin.
- Mikäli ryhmät ovat tällä hetkellä täynnä ja henkilöstöresurssit eivät riitä uusien lapsien hoitamiseen, laskennallinen henkilöstökustannus 40 uuden lapsen osalta tulisi olemaan noin 388 000 € vuodessa. Laskennallinen vaka-kustannus 40 lapsen osalta olisi kokonaisuudessa noin 1 000 000 €.

# Lempäälän pilottiin liittyviä lisähuomioita investointien osalta

## Arvio 6 –ryhmäisen päiväkodin investoinneista

- 6 lapsiryhmää, rakenteellinen paikkaluku 126 paikkaa
  - 2kpl, 5 -vuotiaiden ryhmää (yhteensä 42 lasta)
  - 2kpl, 3-4 -vuotiaiden ryhmää (yhteensä 42 lasta)
  - 2kpl, 1-3 -vuotiaiden ryhmää (yhteensä 24 lasta, rakenteellinen paikkatarve 1,75/lapsi)
- Rakennuskustannukset noin 5,5M€
- Käyttökulut 140 000€/vuosi (ylläpito- ja kunnossapito sekä siivous)
- Ravitsemispalvelut 264 000€/vuosi (sis. kuljetuksen)
- Henkilöstömenot 934 000€/vuosi

(Laskettu Saikantaloa ja päiväkotia Otsonmäkeä peilaten. Ei tarkempaa tietoa päiväkodin tai tontin lähtötiedoista.)

## Investointeihin liittyviä huomioita

- 126 paikkaisen päiväkodin rakennuskustannukset ovat laskelman mukaan yhteensä 5,5 M€. Tämän lisäksi vuotuisia henkilöstömenoja, käyttökuluja ja ravitsemispalveluista aiheutuvia kustannuksia syntyy yhteensä noin 1 338 000€.
- Huom. Vaikka kuntalisää jatkettaisiin, investoinnit tulevat todennäköisesti tehtäväksi joka tapauksessa. Vaikka kuntalisän johdosta havaittu kotihoidon lisääntyminen on voinut lykätä investointipaineita toistaiseksi, kasvavassa kunnassa päiväkotinvestointi tulee tehtäväksi joka tapauksessa. Näin ollen kyseisiä investointeja ei tule nähdä kuntalisän vaihtoehtoiskustannuksina.



# FCG.

## 7. Yhteenveto ja johtopäätökset

# Yhteenveto 1/2

- **Kempeleessä** korotus kotihoidon tuessa ei vaikuttanut varhaiskasvatukseen osallistumiseen tai kotihoitoon. Kempeleessä kuntalisä ei ole lisännyt kotihoidon piirissä olevien osuutta ja tästä syystä vaikutukset jäävät kokonaistarkastelussa hyvin pieniksi. Kuntalisän korotuksesta aiheutuva vuotuinen menolisäys on merkittävä kustannus kunnalle.
- **Lempäälässä** vaikutukset ovat hieman suurempia, laskennallisesti noin 30 perhettä on valinnut kotihoidon tuen kuntalisän kokeilun vuoksi. Näistä perheistä enemmistöllä kuntalisä vaikuttaa siten, että kotona ollaan hieman pidempään. Kuntalisän käyttöönotto näyttää hieman vähentäneen varhaiskasvatukseen osallistumista. Lempäälässä kuntalisän käyttöönotosta aiheutuva vuotuinen menolisäys on noin 1 056 000 €.
- Kuntalisä olisi taloudellisesti kannattava tai kustannusneutraali, jos kaikkia varhaiskasvatukseen käytettyjä resursseja supistettaisiin varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrän vähetessä, ja mikäli kotihoidettavien lasten määrä kasvaisi merkittävästi kunnassa.

## Yhteenveto 2/2

- Kuntalisän pilotin kokonaiskustannusvaikutukset ovat merkittäviä kunnille. Pilotti on merkittävä rahallinen valinta, ja se tuo selkeän kustannuslisäyksen kunnalle.
- Tarkastelu osoittaa, että kuntalisän kannattavuus edellyttäisi merkittävää kasvua kotihoidettavien lasten määrässä sekä resurssien supistamista varhaiskasvatuksessa.
- Esimerkiksi Lempäälässä kotihoidettavien määrän pitäisi kasvaa pysyvästi noin 55-60 lapsella, jotta kuntalisä olisi taloudellisesti kannattavaa. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstökustannuksia sekä muita varhaiskasvatuksen kustannuksia tulisi vähentää pysyvästi samassa suhteessa.
- Kuntalisä ei todennäköisesti ole taloudellisesti kannattava kunnille, vaikka sen suuruutta laskettaisiin tai muita muutoksia tehtäisiin.
- Näin ollen kuntalisällä ei ole pilotista saatujen kokemusten mukaan vaikutusta varhaiskasvatuksen palveluverkkoon ja näyttää hyvin epätodennäköiseltä, että kuntalisän avulla olisi mahdollista supistaa palveluverkkoa jatkossakaan.

# Johtopäätökset

- Pilottien suurimmat vaikutukset näkyvät osallistuvien perheiden hyvinvoinnissa ja taloudessa. Tämä kohdistuu kuitenkin enimmäkseen perheisiin, jotka valitsisivat kotihoidon ainakin lyhyempänä ajanjaksona joka tapauksessa.
- Huomioitavaa on, että kuntalisä on merkittävä taloudellinen satsaus kohtuullisen pieneen osaan kunnan väestöä.
- Nykyisessä työllisyystilanteessa ei näytä siltä, että kotihoito kasvaisi merkittävästi tulevina vuosina. Sen sijaan Lempäälän kokemukset osoittavat, että kuntalisä on tarjonnut jonkin verran helpotusta äkilliseen kysynnän kasvuun varhaiskasvatuksessa. Pysyvämpänä ratkaisuna kuntalisä ei ole taloudellisesti kannattava.
- Henkilöstön vähentäminen itsessään voi olla kunnalle riski, koska alalla on työvoimapulaa havaittavissa.
- Kuntalisän jatkaminen on viime kädessä poliittinen päätös. Kotihoidon yleistyminen yhdessä kunnassa ei välttämättä riitä tekemään kuntalisästä kannattavaa toisessa kunnassa.

FCG.

Kiitos!

[www.fcg.fi](http://www.fcg.fi)